

VSA BREMENA NALAGAJO DELAVSKEMU LJUDSTVU

Svetovna agitacija za zmanjšanje mezde

Anarhijo v mednarodni ekonomiji, ki jo je povzročil kapitalizem "rešuje" edino na stroške delavcev

Kapitalisti po vsem svetu oznanjujejo evangelij zniževanja plač. Poudarjajo, da je to potrebno za utrditev gospodarskega položaja in za pridobitev izgubljenih trgov.

Argumenti, ki ne drže vode

Kapitalisti v Nemčiji npr. zatrjujejo, da se morajo nemški delavci odločiti ali za znižanje plač, ali pa za povečanje številca brezposelnih. Eno ali drugo, je njihov edikt. Produktivne stroške hočejo zmanjšati z znižanjem zasluzka, zato da bodo bolj konkurenčni Italiji, ki je že znižala plače, in sov. Rusiji, kjer delajo delavci po zadržani ameriških, nemških, angleških in francoskih kapitalistov skoro zastoj vsled česar sovjetska Unija svoje blago tudi meče na svetovni trg v tolikšnih količinah za ceno, s kakršno ne more tekmovali nobena druga država. Nikjer se kapitalisti kot razred ne zavzemajo za zviševanje plač delavcem v svoji ali drugih deželah. Angleški kapitalizem zatrjuje, da se mora angleški delavec sprijazniti s situacijo kakršna je in pristati na znižanje zasluzka. Dokler tega ne stori, angleška industrija ne more poceniti svojih izdelkov, vsled tega so njen trg v Južni Ameriki, Evropi itd., prevzele dežele, v katerih prejemale delavci manjšo plačo.

Zniževanje plač v Zed. državah

Ameriški kapitalisti godejo isto pesem. Pravzaprav jo industrialci ne godejo toliko, nego enostavno znižujejo plače, propagando za znižanje pa vrše predstavniki velikih ameriških bank. Ravnatelj newyorške Chase National banke, ki je ena izmed največjih finančnih zavodov na svetu, je v svojem govoru pred trgovskim svetom izjavil, da si mora ameriška industrija in trgovina vzeti za cilj sistematično znižanje plač v svrhu pocenitve svojih produktov na mednarodnem trgu. V istem smislu je govoril pred člani trgovske komore v Dallasu, Tex., predsednik druge največje banke v Chicagu, katere ima nad pol milijarde dolarjev aktive. "Moramo se pognati v konkurenco z industrijami drugih dežel," je dejal, "v ta namen pa je potrebno, da ameriški delavec prostovoljno pristane v znižanje plače, kajti navzile carin, ki smo jo določili, nam ni mogoče konkurirati z Rusijo, Nemčijo, Anglijo in Italijo, kjer je delovna moč veliko cenejša kakor v tej deželi. Ako pa ameriški delavec v znižanje pristane, bo potisnjen v kronično nezaposelnost in namesto od zasluzka bo odvisen za svoje preživljanje od dobroteljskih ustanov..."

Kje naj bo meja nižanju zasluzka?

Recimo, da njihov argument, s katerim utemeljujejo zahtevo za znižanje plač, drži. Sedaj pa se zamislimo v to situacijo: Istočasno, ko so začeli zniževati plače v ameriški industriji, jih znižujejo tudi v Nemčiji, Angliji, Italiji in drugod, v Rusiji pa delavci delajo veliko nad čas brez odškodnine. Ker je razmerje plač ostalo enako prejšnjemu, se tudi razmerje konkurence na mednarodnem trgu ni dosti spremenilo, če sploh kaj. Ali naj se vsled tega plače znižujejo dokler jih kaj bo? Kapitalisti posamezne dežele si v vprašanju konkurence znajo pomagati. Namesto, da bi izvažali svoje produkte npr. iz Amerike v Nemčijo in Francijo, zgrade rajše tovarno v Nemčiji, v Angliji, in Irskem, v Franciji ali kjer jo sploh rabijo, delavce, kotikor jih vsled tega v domači tovarni postane odveč, pa odslove. Vprašanje njihovega profita je s tem rešeno — zasno vsaj, toga delavci v splošnem so na slabšem.

Del.-soc. internacionala v akciji

Koncem januarja je zborovala v Zurichu v Švici komisija delavske-socialistične internacionala za študiranje problema brezposelnih, delavnika in mezde. Izdelala je program ter ga poslala uradom vseh delavskih in socialističnih strank po svetu. V njemu ugotavlja, da zniževanje plač le poslabšuje ekonomsko situacijo, ker se s tem zmanjšuje nakupna moč ljudskih množic. Kapitalizem v svoji zaslepljenosti te resnice ne uvideva. Naloga delavskih strank in unij je, da se bore proti zniževanju plač, in da se jih tam, kjer so nizke, z zvišanjem izenači. Bore se naj za skrajšanje delavnika na 40 ur na teden v vseh deželah.

Trajna rešitev je v socializmu

V vseh državah prevladuje tendenca "hranjenja". Internacionala smatra to za škodljivo splošni blaginji in s tem kvano državam samim. Dolžnost vlad je, da v tej depresiji potrosijo čimveč za javna dela; ljudska bogastva bodo s tem povečana in beda omiljena. Politično in strokovno organizirano delavstvo naj se ob enem bori za socialno zavarovanje brezposelnih. Toliko lahko dosežemo takoj, pravi poročilo, za trajno rešitev teh problemov pa je potrebna preureditev ekonomskega reda na socialističnih principih.

Položaj zahteva nujnih akcij za omiljenje bede. Za zmanjšanje brezposelnosti naj države, občine in okraji podvzamejo javne gradnje. Potrebno je, da se ustavi zniževanje plač. Delavstvo si vse te izboljšave lahko izvojuje. Tudi preureditev gospodarskega reda je v njegovi moči.

ZBIRANJE FONDA ZA POJAČANJE SOC. STRANKE

Prilike za razmah socialistične stranke ugodne, toda potrebuje gmotnih sredstev.

Socialistična stranka je lani napredovala bolj kot katerokoli leto po vojni, in dobila več novih članov, kot preje v petih letih skupaj. Toda v sedanjih časih, ko je tisk drag, ko je najemnina za dvorane visoka, ko so združeni z agitacijo, neglede kako se posamezni sorodniki žrtvujejo zanjo, visoki stroški, so za uspeh potrebna poleg energičnih agitatorjev tudi gmotna sredstva.

Zdaj je v teku kampanja za zbiranje agitacijskega fonda v znesku \$50,000, katero vodijo strankin tajnik Clarence Senior, Norman Thomas, Morris Hillquit in več drugih sodrugov. JSZ apelira na svoje člane, da sodelujejo in pomagajo po svojih najboljših močeh.

Stanje K.S.K.J.

Iz poročil, ki so jih podali glavni odborniki na svojem letnem zborovanju koncem januarja 1931, je razvidno, da je imela KSKJ (Kranjsko-slovenska katoliška jednota) prošlega decembra 23,099 članov, ali 722 več kot leto poprej. Nazadovala pa je v mladinskem oddelku. Koncem decembra je imela v njemu 11,399 članov — 279 manj kakor pred letom. Napredek s tem odbitkom torej znaša 443 članov.

Imovina KSKJ je v zavarovalniškem oddelku odraslih članov znašala 31. decembra \$2,478,809.23, v mladinskem oddelku pa \$105,261.23.

"Glasilo KSKJ", ki je njena last, se tiska v okrog 20,000 izvodih. Za tisk "Glasila" prejema tiskarna "Ameriške domovine" v Clevelandu \$331.67 na teden.

Njen glavni odbor je zboroval tri dni v uradu KSKJ v Jolietu. Mnogo časa so vzeli pozdravni in poslovilni govori gl. odbornikov, polni brezpomembnih hvalospevov, kar je v objavljenem zapisniku obširno opisano, medtem ko se razprave o važnih problemih organizacije omenjene prav na kratko ali pa sploh izpuščene.

Merilo slabih časov

Vlaki čikaške nadulnice zeleznice so prošle leto prevozili 13,819,549 manj potnikov kakor leto poprej, kar znači 7 odstotkov znižanja.

ALI

J. S. Z.

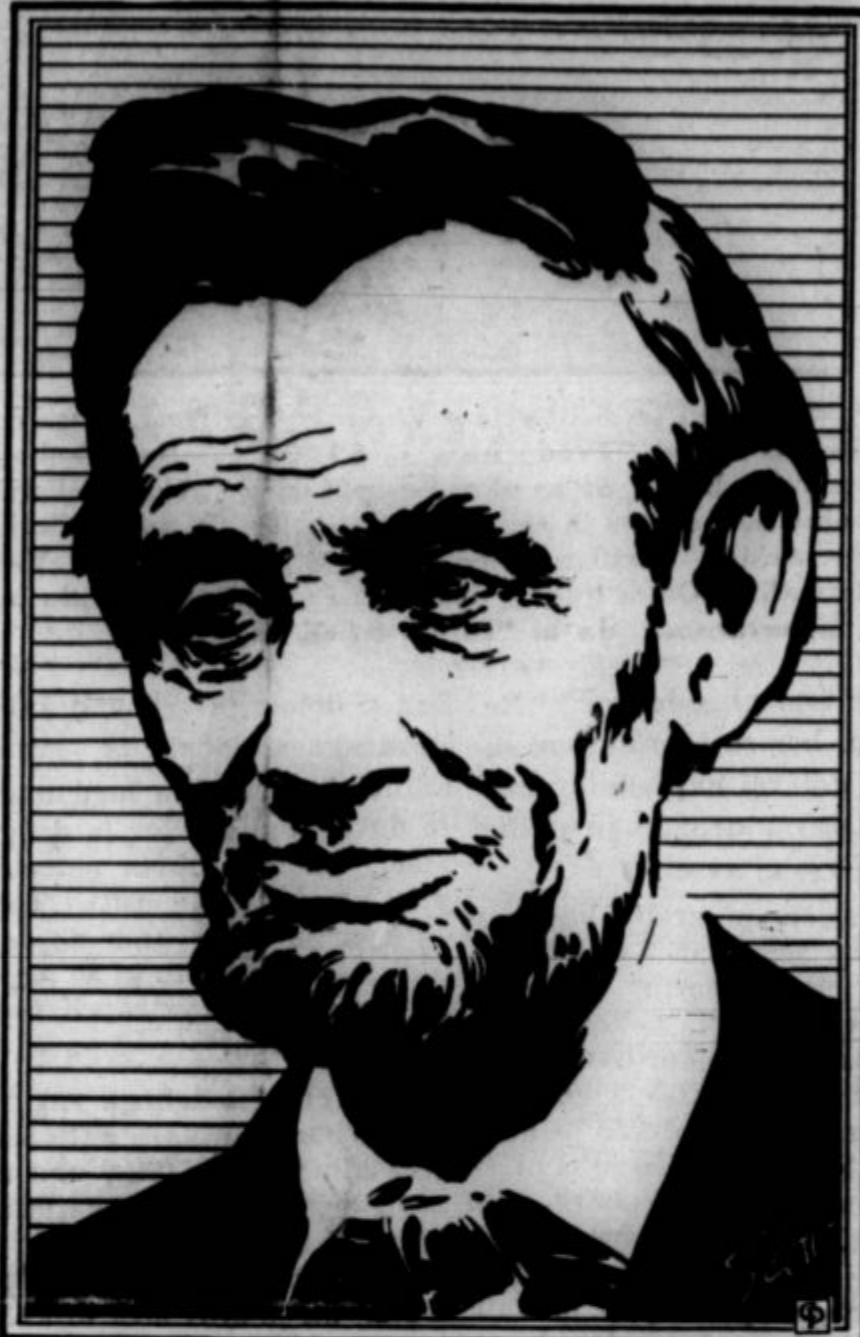
še obstoji?

Prečitajte članek

J. Snoja na 2. strani

v tej številki

MOŽ, ČIGAR SPOMIN NE OTEMNI

ABRAHAM LINCOLN

Dne 12. februarja, na obletnico Lincolnevega rojstnega dne, praznuje ameriško ljudstvo spomin moža, ki je bil v resnici predsednik ljudstva za ljudstvo. Njegov spomin v zgodovini te dežele ne otemni.

SLIKA RAZMER V NAJBOGATEJŠI DEŽELI, Z ZAKLADI BREZ PRIMERE

Med kupi bogastev in zalog hrane trume gladnih. — Legalni in nelegalni roparji. — Nezaslužene dividende

— Ako se ozrete okrog, vidite procesije gladnih v New Yorku, Philadelphiji, Chicagu, Bostonu itd., ki čakajo, da pridejo do okenca in dobe nekoličk kruha ter kavo. Tudi farmarji v Arkansasu in mnogih drugih krajih stradajo.

— Čikaška policijska statistika pravi, da so lansko leto pobrali roparji ljudem denarja, (raguljev ter raznega blaga v vrednosti \$3,845,017. To so bile nasilne tatvine, ki so po zakonu prepovedane.

— V Ashvillu, N. C., so propadle štiri banke. Mestna občina je vsled tega ob osem milijonov dolarjev svojih fondov, vlagatelj tudi ob mnogo milijonov. Federalna oblast grozi s preiskavo in preiskuje. Glavne uradnike vseh štirih bank zasluzijo in iz njihovih izjav je razvidno, da so ropali legalno in — preračunano. Izrabili so depresijo v svoj prid, pobrali so mestne fondove in vloge, v povračilo pa izkazujejo bančne knjige "zamrznjeno imovino". Nikomur se ne bo zgodilo nič hudega. Tudi vesti o podkupovanjih se širijo, ali preiskava ne dožene nič določnega, nego le to, da je ljudstvo ob mnogo milijonov.

— Pred tovarnami stoji tisoče delavcev. Najamejo enega ali pet, morda sto včas, ostali tisoči odidejo, da poskušajo srečo drugje z enakim uspehom.

— Ljudem; ki so šolani, ki so trenirani v takozvanih dobrih poklicih, ponujajo danes okrog \$20 na teden. Preje so zaslužili od \$50 do \$100. Tisoči izmed te vrste šolanih in poklicnih delavcev je že brez doma in se potikajo po ulicah ter stoje v krušnih vrstah.

— Smrtni slučajji se množe. Ni denarja za zdravnika, za zdravila in hrano.

— Samomorji vsled obupa postajajo pogostejši. Kratke vesti v dnevnih listih jih beležijo. Mati ni mogla prenašati več gorja, pa je napravila konec. Ali pa je isto storil oče.

— Število rojstev v Zedinjenih državah je bilo lansko leto 25 odstotkov manjše kot pred trinajstimi leti. Vzrok je beda in življenjska nesigurnost.

— V Washingtonu je neki kapitalist priredil svojim prijateljem in drugim povabljenecem zabavo, ki ga je stala milijon dolarjev. V tovarnih vagonih na stranskih progah v okolici mesta pa prenočuje in strada stotine brezposelnih.

— Velike korporacije dele milijonske dividende. So v splošnem sicer nekoliko manjše kakor pred letom, toda še vedno visoke in znašajo stotine milijonov. Dobe jih ljudje, ki ne delajo, dasi se jih ne prišteva med brezposelne in ne stoje v krušnih procesijah.

RAZPRAVA O STALIŠČU AMERIŠKE S. P. DO SOVJETSKE RUSIJE

V ameriški socialistični stranki traja že več tednov razprava o vprašanju, kakšno naj bo strankino stališče z ozirom na sovjetsko Unijo. Ena struja, ki je v večini posebno v New Yorku, pravi, da socialisti ne morejo odobravati terorističnih metod v nobeni deželi. Socialisti so za svobodo govora, tiska in zborovanja povsod, in nič manj kot druge zahtevajo te svobode tudi v sovjetski Rusiji. Na konvenciji newyorške soc. stranke so to stališče naglašali voditelji večine Hillquit, Oneal in Algernon Lee. Njihova resolucija obsoja persekucije proti opozicionalcem iz socialističnih in komunističnih vrst in jih smatra za nepravilne. Bila je sprejeta z 83 proti 31 glasovom. Konvencija je znova potrdila strankino zahtevo, da ameriška vlada prizna sovjetsko Rusijo, in ob sodila je gonjo ameriških vladnih krogov za prepoved uvoza iz sovjetske Rusije.

Po mnenju mnogih se je konvencija newyorških socialistov preveč pečala z zunanjimi (inozemskimi) vprašanji in relativno premalo z agitacijo v tej deželi.

James Oneal, urednik glavnega strankinega lista "New Leader", svetuje tistim mladim sodrugom, ki najraje polemizirajo o sovjetski Rusiji, angleški delavski vladi. Indiji, ruskem petletnem načrtu in podobno ter na socialističnih zborovanjih povzročajo dolgovazne razprave o takih vprašanjih, da bodo koristili socialistični stvari veliko bolj, ako gredo med delavce z agitacijo, kakor so šli tisti socialistični pionirji, katere sedaj kritizirajo. S praktičnim delom med ljudstvom bodo najbolj dokazali svojo vero v socialistični pokret.

Znižanje ameriškega dolga

Dolg Zedinjenih držav je bil v prošlem fiskalnem letu znižan \$300,000,000. Dolgujejo se nad 16 milijard dolarjev.

"NESREČA", PRIREJENA ZA FILM

Aeroplan, ki ga vidite na strehi na tej sliki, ni padel nanjo, če pa bi ste gledali film, vam bo zadržalo srce, kajti narejen bo vtis, da je padel na hišo, z nje pa pada s silnim trčenjem na tla. Nato se začne požar. Vsa stvar ima v igri realističen efekt, toda v tem aeroplanu ni bil ničeh rvanjen in vse se bo zgodilo le za gledalce v kino-teatru. To letalo sploh ni narejeno, da se bi moglo dvigniti v zrak, nego je le imitacija za oči, kajti dobre aeroplane tudi filmske kompanije nerade razbijajo. Film je bil narejen v Californiji.

Glasovi iz Našega Gibanja

Pravijo, da J.S.Z. ni več

Joseph Snoy

Naši nasprotniki imajo želje. Ena je, da bi JSZ izginila, da je ne bi bilo več. Nekaterim se ta želja spremeni v sanje. Sanjajo, da je želja uresničena. Neki član SNPJ. je nedavno pisal v Prosveti, da našega gibanja, to je, Jugoslovanske socialistične zveze ni več, torej jo ne more napadati, kajti česar ni, ne moreš razbijati.

Sanje so prijetne in neprijetne. Prijetno je, če se človeku sanja, da se je to, kar si želi, uresničilo, ampak taka prijetnost traja samo dokler človek spi. Dotični, ki je proglasil JSZ. za nekaj kar več ne obstoji, se je dozdalej brzokone že zbudil, če pa se še ni, pride razočaranje zanj pozneje. Tudi spalna bolezen je ozdravljiva.

JSZ. obstoji, je vplivna, tvorijo jo najnaprednejši in najaktivnejši rojaki v naših naselbinah. Ima tisoče somišljenikov, ki so enako napredni in sodelujejo ter podpirajo delo, ki ga vrši JSZ.

V Prosvetni matici JSZ. je mnogo naprednih društev. Upam, da se bo njihovo število večalo od leta do leta. Prošli redni zbor JSZ., ki se je vršil lani v Detroitu, je bil eden izmed največjih in najživahnih v zgodovini našega gibanja. Ustanavljajo se mladinski odseki. Kulturni odseki naših klubov večajo aktivnosti. Mnogi klubi naraščajo v članstvu. Mar so to znamenja, da JSZ. več ne obstoji?

V teku prošlega leta sem prišel na agitacijskem potovanju v dotiko z mnogimi sodrugi, bil sem na sejah raznih naših klubov, na konferencah in prireditvah, zato mislim, da imam nekaj skušnje o delovanju klubov JSZ. in da imam precej upogleda v razne njene aktivnosti.

Naj začenem s klubom št. 5 v Johnstownu. Obnovljen je bil šele leta 1927, toda sčrugi v Johnstownskem okrožju so v teku par let vžle velikim oviram napravili iz njega postojanko, ki je močna, vplivna ter ena najbolj delavnih v JSZ. Bil sem med njimi, agitiral za razširjenje "Proletarca", in priznati moram, da sem bil deležen njihovega sodelovanja v polni meri. Priredbe tega kluba so vselej uspešne. Je vzor in v ponos naselbini, v čast naravnemu življu ne samo v Johnstownu, nego v vseh naselbinah. Ima v svoji sredi spodobne govornike in predavatelje, režiserje in diletantski zbor. V tem klubu je članica, ki je znana javnosti vsled svojih člankov, novel, pesmi in predavanj. Člani in članice pa niso aktivni le v klubu, nego mnogi tudi v pevskem zboru, v društvih in sploh povsod, kjer se udeležujejo napredni delavci.

Ta klub še obstoji in ne kaže prav nič volje za razpad. Če bi bilo magari samo pet takih klubov, bo JSZ. živa organizacija.

Bil sem parkrat tudi v Collinwoodu. Tam deluje klub št. 49. Pravili in pisarili so, da je razpadel, da ga je "dokument

sramote" ubil, da je JSZ. v collinwoodski naselbini doigrala. Tako na glas so nasprotniki izražali te želje, da so jim začeli verjeti že nekateri naši sodrugi. Če bi vsi skupaj rekli, da "se ne da nič napraviti", pa se bi želje nasprotnikov uresničile. Ali kaj vidimo: klub št. 49 živi, imel je po vseh teh ofenzivah dne 25. oktobra prošlo leto priredbo, ki je dobila sijajen obisk, in ki je moralno prvovrstno uspela. In da ste videli, kako je občinstvo aplaudiralo, kadar je dobilo priliko pokazati, kje so njegove simpatije! Ali je mar to znamenje, da je klub v Collinwoodu "doigral"?

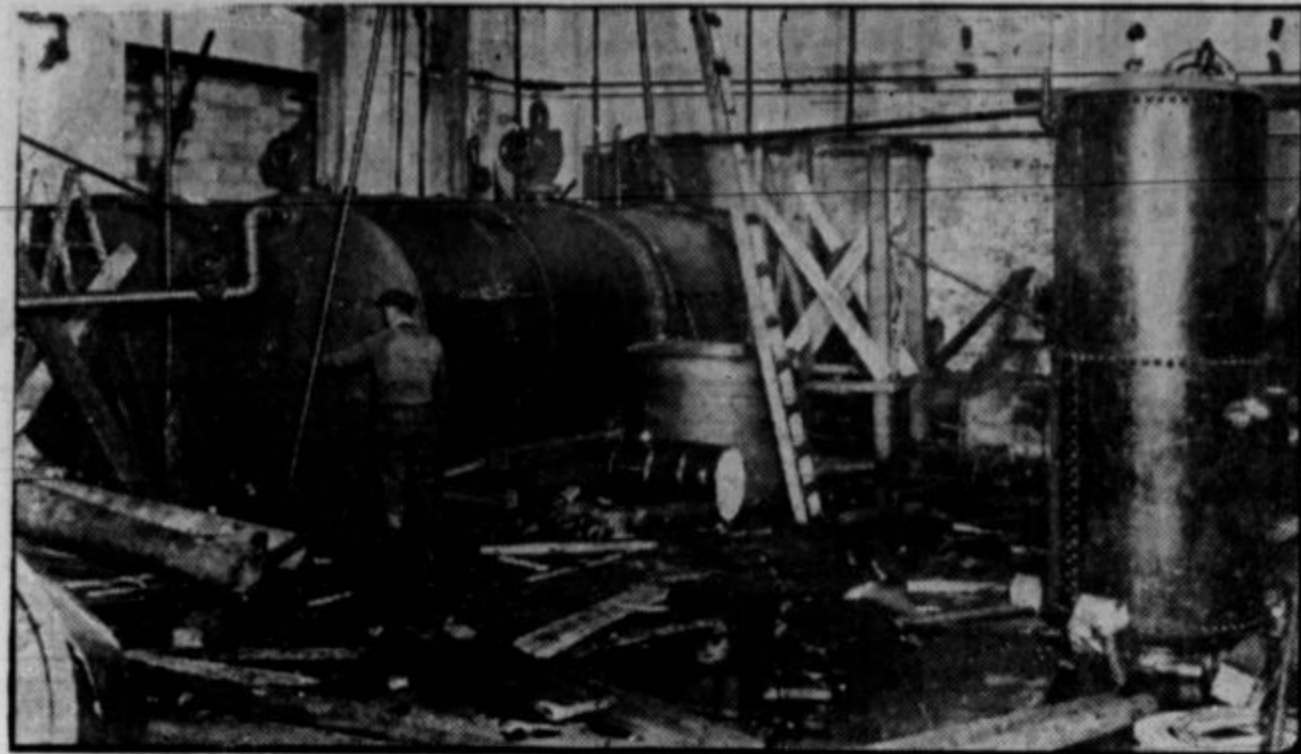
Ker smo že v Collinwoodu, ki je del slovenske "metropole", pojdemo še na St. Clair Ave., kjer deluje klub št. 27. V sobi kluba št. 27, ki jo ima v posloju Slov. nar. doma hoste vedno dobili nekaj sodrugov, ki večerih pa se v nji mnokrat zbere večja družba. Imao tam tudi svoje sobe, predavanja ter vse klubovega pevskega zbora "Zaria". O tem klubu smo dotičnik čuli, da je v mrtvilu. Pravili so nam, da le eksistira, ima okrog 50 do 60 članov in članic, ima svoje prostore, toda nobenega pravega življenja. Človek se je čudil in vpraševal, kako to, da ni klubovo delo na polju socialistične vzgoje v teku tolikih let prav nič zalezlo? Ko pa je par renegatov začelo ruvati otvorjeno, ko so napravili ofenzivo, da razbijejo klub št. 27 — kaj so dosegli? To, da ima danes nad sto članov in članic, reorganiziran pevski zbor "Zaria" z močnim ansambлом pevcev in pevk, da ima svoj ženski odsek in zdaj še mladinski odsek. V teku dobrega leta je dosegel več, kot prej vsa leta po vojni. Ali more kdo reči, da kluba št. 27 ni več?

Ako bi imela JSZ. le klube št. 5 v Johnstownu, 49 v Collinwoodu, in št. 27 na clevelandškem Sentclairju — pa bi bila še vseeno živa organizacija!

Parkrat sem bil na obisku med sodrugi in somišljeniki v Girardu, O., kjer tvori trdnjavo klub št. 222 JSZ. Ima priredbe — in verjemite, da so težkoče tega kluba v marsičem težje kot v večjih naselbinah. Poznajo jih najbolj sodrugi v Girardu, ker imajo skušnje. Veste, kadar klub skliče shod, pa so potem posamezni člani pozvani pred delodajalca, da pojasnujejo, "what's what", je vrag. Sodrugi v Girardu v takem položaju vztrajajo, uče nauk bratstva in solidarnosti in širijo naš tisk, da je veselje. Mar je to znak, da je JSZ. mrtva?

Pa v Barbertonu, kamor me je tudi zanesla pot! Imajo klub, so aktivni, imeli so že precej shodov in zabav, tudi drugih priredb, agitirajo in store vse v svoji moči, da dvignejo gibanje zavednega delavstva med ameriški Jugoslovani in v splošnem med vsem delavstvom. Vesel sem obiskov v Moon Runu, Pa. Mar mislite, da za-

ŽEJNIM NE BO ŠE TREBA TRPETI "ŽEJE"

Na sliki je distilerija v Wallingfordu, N. J., katero prohibicijski agenti cenijo na milijon dolarov. Producirala je 50.000 galonov alkohola na dan. Prišlo pa je nekje nekaj narobe, bodisi, da so se spremeni uradniki pri policiji ali kjer že, ali pa so podkupnine nezadostne in tako se je pripetilo, da so distilerijo posetili prohibicijski agenti in jo razbili. Skriti toliko podjotje je mogoče. Vedeli so zanj že prej toda so ga "tolerirali". Osem ljudi je bilo aretiranih, I okoli bodo butlegarije operirale toliko kotle, ni nevarnosti, da bi "žejni" trpeli žejo.

to, ker tam ni sodrugov? Ne, pač pa, ker so tam aktivni sodrugi, delavci naprednih nazorov, katerih družbe je pošten človek vselej vesel.

Ne smem prezreti kluba, v katerem sem član — kluba št. 11 v Bridgeportu. Njegova zgodovina je bila nekoliko že opisana. Ima, neprilike, kakor več ali manj vsak klub JSZ. Ima težkoče zato, ker je aktiven. S svojimi prireditvami je dobil simpatije občinstva. Po zaslugi aktivnih sodrugov in somišljenikov je dosegel sloves, kakršnega po mojem mnenju zasluži. Ima zdaj poleg dramskega tudi svoj pevski odsek.

Ozrmo se še v Glencoe. Tam imajo klub, ki deluje že nad 25 let. Žal, da je naselbina vsled slabih delavskih razmer takorekoč mrtva — ni več zaslužka tam in ljudje morajo na delo daleč naokrog. Ali nekaj jih je še tam, in ti vztrajajo v klubu št. 2, ki je nedavno praznoval slavnost svoje 25-letnice. Ali so taki energični sodrugi in sodružice, znak, da JSZ. ni več?

V našem okrožju imamo aktivne klube tudi v naselbinah Powhatan Point, Power Point in Piney Fork. Posamezni aktivni sodrugi in somišljeniki delujejo v vseh drugih naselbinah, posebno pod okriljem Prosvetne matice JSZ. Aji naj to pomeni, da JSZ. ni več? Rada priznam, da želim večje gibanje, večje klube, več aktivnosti, in več naselbin, ki bi bile aktivne z aktivnimi klubi. Ampak toliko jih je vendarle, da drža aktivnosti JSZ. **CVRSTO pokonci.**

Nedavno smo ustanovili nov klub JSZ. v Imperialu, Pa. To ne bi bilo mogoče, če ne bi naselbina imela naprednih delavcev, ki so sami hoteli organizirano postojanko.

V vseh imenovanih naselbinah sem bil bodisi na agitaciji (prostovoljni, na svojo iniciativo), ali pa na obiskih, in tudi kadar sem prišel le radi obiska sem z veseljem poagital za "proletarca" in JSZ. Tisoče in tisoče slovenskih in drugih jugoslovanskih delavcev simpati-

zira z delom, ki ga vrši Jugoslovanska socialistična zveza. Edino, kar manjka med nami, je dovolj agitatorjev in drugih moči, ki so klubom potrebne pri širjenju aktivnosti. Toda — kjer je volja, tam najdejo tudi izhod. Klubi, ki so hoteli in poskušali ter vztrajali, beležijo napredek.

Iz prej omenjenega razloga se ne bom dotikal aktivnosti čikaških klubov JSZ., ne detroitskega, milwauškega, waukegenskega itd. Zapišem jih edino zato, da tudi z njimi potrdim, da je JSZ. živa in aktivna organizacija. Kljub temu se je dobil nekdo v Chicagu, ki je — morda po navodilu — zasal, da JSZ. ni več. Tako željo goje pri listu, ki so mu po krivici dali ime "Svoboda" in katero lažljivo imenujejo za zadržno ustanovo...

Bil sem delegat na prošli konvenciji SNPJ., in v kolikor nisem vedel prej, sem izprevidel tedaj: jako jim je v napotje Frank Zaitz ter Proletarac, katerega urejuje. Kdor sledi notranjim spletkam brez predsodkov, posebno v SNPJ., ni bo potrdil, da gre nasprotnikom našega gibanja in interesov SNPJ. skozi od prošle konvencije SNPJ. naprej le zato, kako bi čimlažje in čimhitreje diskreditirali neljubega jim predsednika nadzornega odbora SNPJ. in "uničili" Proletarac. Ker pa naše gibanje ni samo ena oseba, in ker med nami noben posameznik ne ve lja več kot drugi, morajo nasprotniki naravno napadati in omalovaževati naše gibanje tudi v celoti.

Razlike so med nami mogoče in se dogajajo. Imamo debate med seboj na sejah in zborih. Toda pošteti člani ne tečejo takoj po vsakem nesporazumu iz organizacije k nasprotnikom. Mi verujemo v svobodo izražanja ter v pravilo, da večina odločuje. Vidmar in Kopal ter njuni zastopniki napadajo Fr. Zajca zaradi osebnih mrženj ter svojih "osebnih ambicij", katere jim je razgalil v Prosveti in v Proletarcu. Mi vemo, da Fr. Zajca ne zahteva, da mora vsakdo misliti kakor misli on. V glavnem odboru SNPJ. niso bili in niso zdaj vsi "enakega mišljenja, toda v kritičnih razpravah vidimo, da ne odločujejo osebna prijateljstva ter enakost nazorov, nego interesi jednote. Zunanji člani smo pazno stredili polemiki, ki je nastala lansko poletje med Fr. Zajcem in L. Benigerjem radi dopisov, v katerih se je napadalo pokojnega Jožeta Zavertnika. Iz poročil vidimo, da si vsled tega nista postala osebna so-

vražnika in da L. Beniger ni pustil JSZ.

"Pazite se volkov v ovčjih oblacih," je en pregovor, ki si bi ga moral vsak naš delavec vsak dan ponoviti. Imamo "republikance", ki agirajo proti interesom republike. Imamo slovenske rojake, ki so trdili in trdijo, da so "Amerikanci" in republikanci po mišljenju, toda nastopajo kot monarhisti v lovu za štruce. Poštene organizacije in delavska gibanja nimajo korit, ker smatrajo, da si mora vsakdo svoj kruh zaslužiti z delom. Dobe pa se tudi "sposobni" ljudje, ki jim je samo za lahko življenje, in da ga dobe, se prodajajo.

Socialisti smo za poštenje, kar pove vse. JSZ. je varuhinja interesov naših delavcev, kar pojasni, čemu se ljudem v sebnih ambicij, posebno še nekaterim v Chicagu, sanja, da Jugoslovanske socialistične zveze ni več.

Vabilo na predavanje v Greensburgu

Herminie, Pa. — Tarnanje nas ne bo privedlo v blagostanje. S samim kritiziranjem ne odpravimo bednih razmer in krivic, ki se gode delavstvu. Kapitalisti nam ne bodo dali svobode.

Mi se moramo naučiti zahtevati svoje pravice. Saj tudi plakačji otrok ne dobi vselej takoj odziva. Če le nadaljuje svoj plač, pa gre mati k njemu, da se prepriča, ako mu more v čem ugoditi. Kapitalisti mislijo, da nam ni hudega, in če se pri- tožujemo, nam celo očitajo, da smo nezadovoljni, da grizemo roko, ki nas živi, in da se lahko povrnemo od kjer smo prišli. Ali zdaj so taki časi, da se tudi mnogim tukaj rojenim slabo godi. Kapitalizem tepe vse delavce, neglede če so priseljeni ali pa rojeni Amerikanci.

Poročajo, da uporniki v Italiji kličejo Budho na pomoč in da si obetajo rešitve iz nebes. Če se bodo Indijci preveč zanašali na nadnaravno pomoč, ne bodo nikoli rešeni angleške nadvlade. In delavci v Ameriki se ne bodo rešili brezposelnosti, ako bodo le molili, da se jo odpravi. Pomoč je v realni organizaciji, kakršna je soc. stranica. Rešitev je v preuredbi ekonomskega sistema.

Ako ste tudi vi enakega mišljenja, pridite na predavanje, ki bo dne 19. feb. ob 7. zvečer v Greensburgu v I. O. O. F. Hall na Otterman Streetu. Predavatelj bo dr. Wm. Van Essen. Ob tej priliki boste videli tudi filmske slike iz Dunaja ter Readinga, Pa. Oba ta mesta imata socialistično upravo. In izprevi-

deli boste, da kar je mogoče na Dunaju, v Readingu in Milwaukeeju, je izvedljivo povsod. Vstopnina na predavanje je 25c v pokritje stroškov. Ker soc. stranka nima bogatašev, da bi jo zalagali — je pač delavska stranka — mora imeti na take priredbe nekaj vstopnina, da ji pokrijejo najnujnejše izdatke. Posamezni-strankini člani sicer pogosto segajo v žep, ali vsega tudi ne zmorejo. Treba je torej, da tudi drugi pomagajo.

Predavanje bo poučno. Delavci potrebujemo izobrazbo. Vabim rojake, da pridejo omenjeni večer v Greensburg v čimvečjem številu. Ne bodo obžalovali, ako se odzovejo vabilu. — Anton Zornik.

Prva domača zabava ženskega kluba št. 27 JSZ

Cleveland, O. — Precej dolgo smo se pripravljale na domačo zabavo našega ženskega odseka. Bolj primernega datuma kot predpustno soboto ali Valentine Day bi si ne mogle izbrati — vzele smo torej datum 14. februarja, soba št. 1 v novem posloju S. N. Doma.

Zabava bo popolnoma domača; imele bomo do 40 dobitkov za srečne igralce Binkota, katerega bo vodil sodrug August Komar. Eden ali ena bo dobila kanarčka s kletko — garantiran pevec. Kdor pozna Ano Pengov, ve, kake vrste se dobe pri nji. Drugi srečni dobitelj bo lahko nesel domov lampo, prispevek sodruginje Antonije Mack ali pa termo, posodo, daroval F. Černe. Dalmatinski kanarček svoje vrste je prišel med darila s posredovanjem s. Kukočeva, kletka s. Brinšek. Daril je še mnogo, katere ne bomo tu naštevati.

Na to domačo zabavo, ki se bo vršila do jutraj, so vabilje samo ljudje dobre volje. Rezervirajte si ta dan za poset te zabave, da vam ne bo žal, če bi zamudili veselico ženskega odseka kluba št. 27. Zenske vane hočejo postreči še boljše kot sodrugi pri klubu. Pridite in prepričajte se.

Plesalcem bo igral Barbičev rior. Bodi človek mlad ali star, mal ali velik, "ledih in fraj", ali v benediktinskem stanu, vsak je dobrodošel, samo da je simpatičar kluba in socialističnega gibanja.

Vstopnina je prosta. **Odob.**

Obrambni sklad klubove "Zarje"

VII. izkaz.
Cleveland, O. Po \$5 dr št. 312 SNPJ., Anton Zorko in Fr. Bandich; po \$1: John Kastelic in Anton Korada, skupaj \$17.00.

Detroit, Mich. Nabrano na seji dr. št. 121 SNPJ., \$15.05 (poslal Andrew Semrov).

Nanticoke, Pa. Dr. št. 447 SNPJ., \$5.00.

La Salle, Ill. Slov. samostojno pod. dr. "Edicnost" \$2.00. Skupaj v tem izkazu \$39.05, prejšnji izkaz \$838.17, skupaj \$877.22.

V nedeljo 22. februarja je dan naše mladine

Chicago, Ill. — Na prireditvi mladinskega odseka kluba št. 1 v nedeljo 22. feb. popoldne bo govornik v angleškem jeziku Leo Krzycki, član gl. odbora unije Amalgamated Clothing Workers. Krzycki je eden najboljših govornikov, kar jih imajo napredne unije in socialistična stranka. Rojen je bil v Milwaukeeju, kjer je dobil tudi socialistično vzgojo. Bil je že član milwauškega mestnega sveta (alderman) in podšerif milwauškega okraja.

Razun angleškega nastopi dober slovenski govornik. "Sava" zapoje nekaj pesmi, tamburraški zbor srbske socialistične mladine pa bo predvajal svoje komade na strune tamburice. Naša mladina oskrbi več humorističnih točk, zaključni del sporeda pa bo šaloigra "Hans von Smash". Po programu bomo imeli plesno zabavo v obeh dvoranah. Vstopnice so v predprodaji po 50c in pri blagajni 75c.

To je prva prireditve kluba št. 1 v interesu naše agitacije med mladino. Mladina aranžirala tudi ves spored, ki bo deloma v slovenskem, največ pa v angleškem jeziku. Če se nimate vstopnice, nabavite si jo v predprodaji. Ako je ne dobite drugje, pridite v urad Proletarca. Na članstvo kluba in somišljenike apelinamo, naj pridejo v nedeljo 22. feb. v dvorano SNPJ. v čimvečjem številu. Pozočimo našim mladim sodrugom in sodružicam, da hočemo njihovega sodelovanja in da smo z njimi. — P. O.

Spet znižanje plač

Powhatan Point, O. — Tukaj so s 1. februarjem znižali plačo delavcem v rovih Pittsburgh Terminal Coal Co. za nadaljnih 5c od tone, tako, da dobivajo sedaj le 40c. Delavcem s stroji in tistim, ki prejemajo dnevno mezdo, ob tej priliki niso odrgali ničlega zaslužka. B. R. Coal kompanija je znižala plače 10% vsem, ki so dobivali 52c od tone, in delavcem, ki so prejemale \$5 dnevno redne plače.

Za naklonjenost premogarjev se bore tri unije: Lewisova U. M. W., springfieldska U. M. W. in pa komunistična. Večina premogarjev pristopa k reorganizirani UMW s sedežem v Springfieldu, ker v njo največ zaupajo.

John Mrzel.

Zabava srbskih sodrugov

Chicago, Ill. — Socialistični klub srbskih sodrugov (udruženje br. 20 JSZ.) priredi domačo zabavo s koncertnimi točkami in govori v nedeljo 15. feb. v svojih prostorih na 2250 Clybourn Ave. Prične se ob 7. zvečer. Vstopnina 3gc. Vsi dobrodošli. — **Odob.**

Konferenca klubov in društev PROSVETNE MATICE J. S. Z.

Za zapadno Pennsylvanijo

se bo vršila

v nedeljo 22. feb. 1931

v Slovenskem domu na 57th in Butler St.

PITTSBURGH, PA.

Pričetek točno ob 10. dop.

KLUBOM IN DRUŠTVOM

ALI želite svojim prireditvam čimveč moralnega in gmotnega uspeha?

OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

MAŠKARADNA "SLOGE" VESELICA

Št. 16 S. N. P. J.

V soboto večer 14. feb. 1931—V South Side Turn dvorani
MILWAUKEE, WIS.

Orkester Frank Perko and his
9—VIKINGS—9

Vstopnina 50c za osebo.

\$200.00 v gotovini za nagrade maskam.

UPRAVNI ODBOR "PROLETARCA" ZA LETO 1931

Na obnem zboru Jugoslovanske delavske tiskovne družbe dne 6. feb. so bili izvoljeni v upravni odbor Proletarca sledeči sodrugi: Frank Alesh, Anton Garden, Donald J. Lotrich, Vinko Ločniškar, John Olip, Joško Oven in Fred A. Vider. Med seboj so se konstituirali sledeče: John Olip predsednik; Fred A. Vider podpredsednik; Frank Alesh tajnik; D. J. Lotrich, blagajnik; Anton Garden, Vinko Ločniškar, Joško Oven, nadzorniki.

Filip Godina, ki je bil v upravnem odboru okrog 18 let, letos ni več kandidiral. Izvrševal je blagajniške posle. Izven njega je najdalj član upravnega odbora Frank Alesh, ki je tajnik korporacije JDTD.

Ivanu Tokanu v spomin

Piney Fork, O. — Ivan Tokan, ki je dne 2. januarja v Ljubljani umrl, mi ni bil tuje. Bil je prikupen sodrug, pionir, čigar aktivnosti segajo nad 30 let nazaj. Marsikdo se utruje v enemu ali dveh letih. Tokan je delal za pokret od zgodnje mladosti do konca svojih dni.

Spominjam se ga posebno s svojega obiska v starem kraju leta 1914 — tik pred svetovno vojno. Na Telovo sem šel v Ljubljani po Šelenburgovi ulici v urad socialističnega lista "Zarja" ter raznih strokovnih organizacij. Tu sem se s sodrugom Tokanom osebno seznanil. Postala sva takoj prijatelja. Rekel mi je: "Nace, ker si že prišel sem na obisk, mogoče te bo zanimalo videti, kako aristokratska in druga ljubljanska frakcija upogiba hrbte." Pojasnil mi je, da se začne kamlu procesija iz stolne cerkve, škof Jeglič bo nosil monštranco in vsa gospoda od profesorjev, župana, do deželnega predsednika in deželnega glavarja bo v nji. Zanimalo me je in šel sem. Ustavila sva se ob frančiškanskem mostu. Pojasnjevali so mi, da je šentkavarska procesija na ta dan največja radi dijaških in drugih "uradnih" skupin. Tokan mi je dejal: "Glej, tisti tam je dr. Tavčar, tam je dr. Sušteršič." Prvi je bil župan Ljubljane, drugi deželni glavar Kranjske. Ulice, po katerih se procesija pomika, so ozaljšane z zelenjem, največ z brezovimi drevesci, na oknih pa gore sveče. Na raznih krajih, menda na petih za vsako procesijo, je postavljen oltar. Pri vsakem izvrše duhovniki svoje ceremonije in škof blagoslavlja z monštranco. Videla sva, kako je škof najprvo dal svoj blagoslov

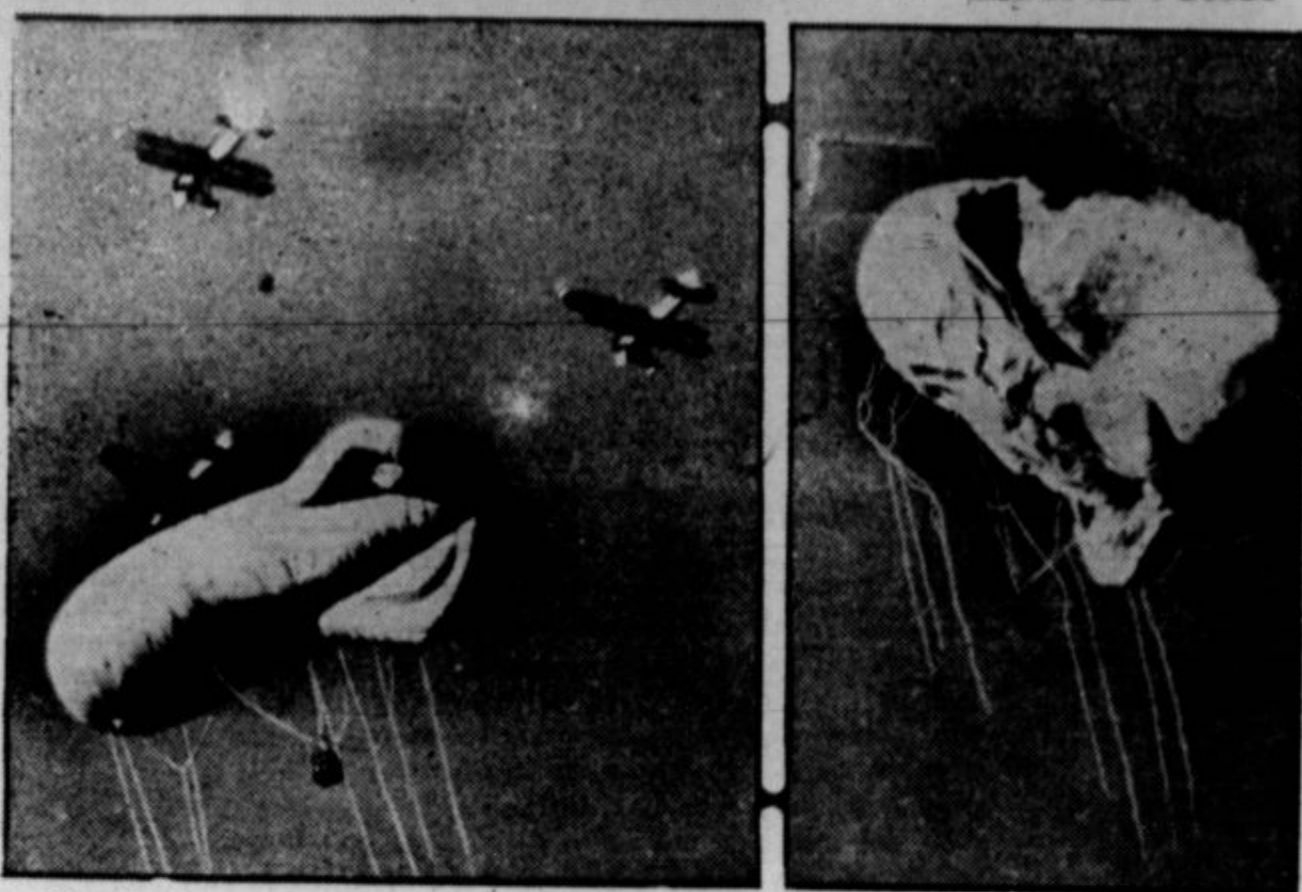
visoki gospodi in nato šele masi, ki je klečala po tleh. Pa pravijo, da smo pred bogom vsi enaki. Za visoke uradnike, kakor sta bila omenjena, so bili pri teh oltarjih pripravljene posebne baržunome pregrnje stoli, tako, da je masa videla, da nismo vsi enaki pred Bogom, in da je treba posvetno gosposko spoštovati in ubogati.

Ne vem, kako to, da sem bil nepreviden, ko sem opazoval te ceremonije. Morda sem mislil, da sem na Glencoe v Ohio, ne pa v Ljubljani na dan Sv. rešnjega telesa. Gledam, Tokan tudi, ali moj klobuk je na glavi. Pride star policaj in me vljudno opomni, "vi, gospod Amerikaneec, vzemite pokrivalo dol, ali pa proč od tod." Ne vem, po čem me je spoznal za "Amerikaneec". Mogoče po obleki, morda po znaku SNPJ, ki sem ga imel na suknji. Ker ni bil namen mojega obiska v Ljubljani žaliti škofovo precejšo in biti v nadlego policajem, sem Tokanu dejal, da sem videl zadoosti in da bi se zdaj namal prilagode vrček piva. Odsla sva na vrt, dobila zaželjeno hladilo, Tokan pa mi je pripovedoval, kako se klerikalci in liberalci v listih klestijo, eni se bahajo s svojim verstvom, drugi s svobodomiselstvom, toda oboji krive hrbte cerkvi, dvoru ter visoki gosposki, tako, da ni med njimi v resnici nobene razlike. "Glej," je dejal, "dokler bo duhovnik v stanu spraviti na kolena tisočglave množice z monštranco, je težko upati na večje socialne preobrate."

Ta njegova trditve ima mnogo dokazov iz časov kmečkih uporov proti tlaki. Ko je bila tu in tam zmaga že skoro na vrhuncu, je prišel med uporne kmete kak opat, dvignil monštranco in ukazal tlačanom v imenu Boga na kolena. Vselej se jim je tak trik posrečil — toda mala četa je z borbo proti tlaki nadaljevala in končno zmagala. Pripovedovali so mi o duhovniku, ki je dejal: "Dokler bo ljudstvo verovalo, da je v monštranci pravi živi Bog, smo brez skrbi. Ako pa to vero izgubi, smo tudi mi (cerkev in duhovniki) izgubljeni."

Ne vem kdo je bil, vem pa, da beleži zgodovina cerkve mnogo takih duhovnikov, ki "uradnih" skupin. Tokan mi je dejal: "Glej, tisti tam je dr. Tavčar, tam je dr. Sušteršič." Prvi je bil župan Ljubljane, drugi deželni glavar Kranjske. Ulice, po katerih se procesija pomika, so ozaljšane z zelenjem, največ z brezovimi drevesci, na oknih pa gore sveče. Na raznih krajih, menda na petih za vsako procesijo, je postavljen oltar. Pri vsakem izvrše duhovniki svoje ceremonije in škof blagoslavlja z monštranco. Videla sva, kako je škof najprvo dal svoj blagoslov

DRAGA EKSPERIMENTIRANJA V MANEVRIH

Na sliki sta opazovalna balona z gondolami, katera so v vojaških manevrih v Virginiji napadli aeroplani z bombami. Posledice so vidne. To so dragi "špasi", ampak gre se za obrambo, kakor pravijo džingoti ter vladr i ljudje.

sel, ako ne bi bilo sedanjih diktatur delavske gibanje zopno, vsled tega ga ovira in zatira. Ivan Tokan ostane v častnem spominu tudi med sodrugi jugoslovanske narodnosti v Ameriki. Nace Zlemberger.

Slabi časi in delavstvo

Latrobe, Pa. — Od vsepovsod poročajo o slabih časih. Nikjer še ni opaziti, da se gospodarski položaj obrača na bolje. Poročajo, da je bilo lani manj stavk kot katerokoli leto poprej, kar je tudi dokaz slabih časov. Zaradi poslani delavci se boje za zaslužek, strah jih je pred tistimi milijoni delavske rezervne armade, ki čaka, da se mesta izprazni.

Delavec poseduje le svojo delovno silo. Ako ima hišico in nekaj udobnosti v nji, je vse to plača s prihranki in pruga vanji. On ne izkorišča. Ne pričakuje ničesar zastoj. Zeli le, da bi imel delo — stalno delo s primernim zaslužkom. Zdjaj pa mu delo odrekajo. Za služek so večini zaposlenih delavcev skrčili do skrajnosti. Take so razmere. Vsakdo jih vidi in čuti. Delavci, mar ni sedanja depresija najboljši argument, čemu je potrebno, da pristopite v soc. suranko? Kapitalist hoče živeti v izobilju. Svoje delavce v interesu profita poganja v krušne vrste, kjer čakajo, da jim dobrodelna družoza milostno pokloni sandvič in kupo kave.

Zmaga so mogoče, prijatelji delavci! Poglejte npr. v Reading, Pa., kjer so socialisti organizirali 25 let, predno so dobili upravo mesta v svoje roke. Tisti, ki ste že člani, prihajajte redno na seje in sodelujte z odboriki klubov, pa bomo s tem zelo pojačali JSZ. in socialistično stranko.

Tukaj imamo klub št. 178, ki ima svoje seje v Pipetownu v Slovenski dvorani. Rojaki, pristopite vanj, kar bo v vašo korist in v interesu vsega delavskega razreda.

John Fradel.

Sodružica Mahnič bolna

Waukegan, Ill. — Znana sodružica Anna Mahnich, tajnica kluba št. 44 JSZ, je bila pred več dnevi odpeljana v bolnišnico, kjer je bila dne 9. feb. operirana na želodcu. Želimo ji vsi čimhitrejšega okrevanja.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Nekaj dopisov, katere smo prejeli šele pozno v pondeljek, je izostalo iz te številke, nekateri pa so okrajšani. Ostalo bo priobčeno v prihodnji številki.

Radi mnogih nujnih poslov urednik ni utegnil odgovarjati sproti na vsa pisma. To stori kolikor največ mogoče ta teden.

Iz La Salle o priredbah, kandidatih in drugem

LA Salle, Ill. — Nedavno je imel sosedni klub št. 3 domačo zabavo. V imenu kluba št. 4 se mu zahvalim za sodružni sprejem in potrežbo, ki smo jo bili deležni. Tudi naš klub se je odločil, da priredi domačo zabavo, ki se bo vršila v soboto 21. feb. zvečer v spodnjih prostorih Slov. nar. doma. Vabimo na poset članstvo kluba št. 3 in vse druge rojake. Imeli bomo prijetno zabavo. Na takih sestankih in zabavah gojimo duh skupnosti ter sleznega dela. Z enotnimi akcijami bomo vedno uspeli. Ko sm. sklenili, da obiščemo vse, katerim je naročnina na Proletarca potekla, smo napravili dober uspeh.

Rojaki, ne pozabite, da imamo v torek 3. marca primarne volitve za županskega kandidata in komisarje. Eden naših rojakov je poročal v "Am. Slovenec", da kandidira tudi en Slovenec, dasi bi moral omeniti, da kandidirata dva. Tega bi v tako malem mestu, kakor je La Salle, ne smel zgrešiti. Kandidirata namreč Leo Zevnik in Bregar. Vprašanje volitev je dobro gospodarstvo v vodstvu mesta, ne pa verško prepričanje kandidatov. Upam, da bodo slovenski volilci to v polni meri upoštevali ter storili svojo dolžnost. Bo nam v čast in v korist mestu.

Pete Banich.

Konferenca na Glencoe

Bridgeport, O. — Na prošlem zborovanju smo sklenili, da se vrši prihodnja konferenca soc. klubov ter društev Prosvetne matice 30. maja dopoldne v nasebini Glencoe. Razpravljajte o nji na sejah klubov. Prinesite ugodna poročila, v ta namen pa je treba povečati naše aktivnosti takoj. Pridobimo čimveč društev za Prosvetno matico, da bo konferenca močna in reprezentativna.

Joseph Snoy, tajnik vzhodno-ohijske konference.

Kaj je narobe z dramatikom na našem odru?

Cleveland, O. — Te vrstice pišem z ozirom na dramske aktivnosti v Newburgu, bivšem predmestju Clevelanda.

Dramsko društvo "Baľkan", ki oskrbuje predstave na odru Slovenske delavske dvorane, ima okrog 90 članov. Zadnje čase vidimo na predstavah udeležence iz drugih delov Clevelanda, dočim so iz domače nasebiline redki. Kje in kakšni so vzroki nezanimanju za dramske predstave med tukajšnjimi rojaki? Ali morda igralci ne izvrše svojih vlog toliko

Kakšne pijače so najljubše?

New Waterford, N. S. — V tem kraju Kanade so alkoholne pijače dovoljene, kakor sem nedavno že poročal. Vsakdo, ki ima denar, jih lahko kupi. Pojasnil sem, da je pivo v primeri z žganjem zelo poceni, ker oblast, ki kontrolira in prodaja alkoholne pijače, želi omejiti pijančevanje, oziroma uživanje močnih pijač kot je žganje. Tudi vino je primeroma veliko ceneje kakor žganje. Ker si ljudje, ki hočejo piti kaj "močnega" v sedanih časih to ne privoščijo lahko, so se nekateri poslužili sile. V noči z dne 24. januarja so vlomili tatovi v vladno razpečevalnico alkoholnih pijač (Government's Liqueur Store) v Glace Bayu in odnesli za nekaj stotakov žganja. Dva dni pozneje, ko je razsajal silen vihar, so tatovi izrabili priliko in udrl v vladno razpečevalnico alkoholnih pijač v New Waterfordu in odnesli kolikor so mogli. Vzeli so baje le za okrog \$100 vrednosti žganja. Ne v enem ne v drugem kraju se niso dotaknili piva ali vina.

Toda neprilik še ni bilo konec. Nedavno so se pred eno tako vladno prodajalno srečali trije liqueur inspektorji z enim tukajšnjim zdravnikom, ki "e ob enem zdravnik društva št. 558 SNPJ. Začeli so se pričati, nakar je zdravnik enega inspektorja tako udaril, da mu je izbil devet zob. Priče, ki so prisostvovala prepiru, pravijo, da je rekel zdravnik inspektorju: "Predno boš ti 'poklinal' New Waterford, bom jaz tebi 'poklinal' zobe." In prizadeti inspektor je bil tik nato ob devet zob. Zdravnik je nato ves raztogoten odhitel, ostala dva inspektorja pa sta pobitega tovariša odpeljala domov, ako ne zdravniku.

Kakor vidite, imamo tudi v nasebinih v Kanadi košček "velikomestnega" ameriškega življenja, kakor ga imate npr. v Chicagu, Clevelandu in Detroitu. Herman Drobesch.

"Otajana muha" Fortuna

Bon Air, Pa. — Povedali so mi, da je spet začela brniti "muha" v osebi g. Fortune, ki je svoječasno stanoval v John-

stownu, zdaj pa je menda nekje v New Yorku. Minilo je okrog leto, od kar sva imela nekako afero v listih. Dokazal sem mu s podpisni in pričami, da je lagal, pa se še ni odvil vsi slabe lastnosti.

V nekem listu piše, da so bile gotove priče vsi moji sorodniki. Dokažem mu zopet, da se kreva z resnico. Dotičniki so doma iz Borovnice in Vrhnike, jaz pa od Višnje gore. Res pa je, da so vsi naročeni na delavske liste, in med temi tudi na Proletarca; katerega je dotični Fortuna metal v svoji raztogotnosti ob tla. Menda je mislil, da če ga on potepta, ga bo uničil. Kmalu po tistem dogodu je prišel sem na agitacijo Jos. Snoy ter dobil 80 naročnikov Proletarcu. To je dokaz, da Johnstown z okolico stoji in bo stal v naprednih vrstah. Morda je to vzrok, da je Fortuna pobral šila in kopita ter odšel od tod. Nekaj časa je molčal, zdaj pa spet godrnja. Je čuden, neodgovoren tip, ki govori in píše tjevanam. Ker pošteni listi takemu človeku ne dajo kolona na razpolago, da bi zmerjal v njih, se je zatekel k nekemu mesečniku v Chicagu, čigar urednik je A. Kobal. Nisem bral Fortunovega dopisa v njemu, a eni, ki so imeli to priliko, so mi pravili o tem. Ker ni resen človek, ima otročji dopis v neresnem listu. Prav je zapisal Langerholc, da "gliha v kup štrih".

Ignac Groznik.

Ali dobi klub št. 1 svoje stalno prostore?

Chicago, Ill. — Čikaški slovenski sodrugi potrebujejo svoj lokal, v katerem bi imeli stalno zbirališče ter prostor za seje, vaje in diskuzije. Na prošli seji je bil izvoljen odbor treh članov, v katerem so Fr. Alesh, A. Miško ter Chas. Pogorelec, ki ima nalogo, da pogleda razne prostore ter poda svoja priporočila prihodnji seji.

Sodrugom v Clevelandu.

Seie kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narodnem domu. Sodrugi, izhajate redno na seje in pridobivajte mu novih članov. da ho mogoče napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

KNJIGE

CANKARJEVE DRUŽBE

za leto 1931

štiri knjige \$1 10

Naročila sprejema knjigarna "Proletarca".

Koledar Cankarjeve družbe.
Vsebuje mnogo črtic, ilustracij in člankov.

Komur ni dana izbira...

Povest. Spisal F. C. Weiskopf. Prevedel Pavel Zorec.

Ljudje s ceste. Povest. Spisal Jože Kranjc.

Poslednji dnevi življenja.

Po drugem delu Flammarionove povesti

"Konec sveta", napisal Angelo Cerkenik. Ilustriral France Uršič.

KOMUR JE ZA DOBRO ČTIVO, bo naročil knjige Cankarjeve družbe. So poceni in ob enem so to knjige, iz kakršnih se delavci uče sebi v korist. Pišite ponje čimprej, predno zaloga poide. Imamo jih le še dve sto skupin po štiri knjige.

V NEDELJO 22. FEBRUARJA
v dvorani S. N. P. J.,
CHICAGO, ILL.
dan mladinskega odseka kluba št. 1 JSZ.

Angleški in slovenski spored: predstava, glasbene točke, govori, deklamacije itd. Po programu na plesni zabavi igra v gornji dvorani J. Kochevarjev orkester in v spodnji godec na harmonike.

Vstopnina v predprodaji 50c, pri blagajni 75c.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izraja vsak četrtrek.
izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsaj kopolasti in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zajts
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone: Rockwell 2864.

546

BOŽANSTVO KRAVE

V Punjabu v Indiji so se dogodili nedavno izgrede in poboji, kakor že dostikrat v raznih krajih te prostrane dežele, radi krave, ki je Indom sveta žival. Vera jih uči, da se je ne sme ubiti in ne jesti. Več milijonov prebivalstva Indije je mohamedanske vere, tem pa je krava žival, ki se jo sme ubiti in njeno meso servirati za hrano.

Kjer prebivalstvo ni mešano, ni posebnih neprilic radi vere, razen da včasih drug drugega pobijajo. So pa kraji, kjer so oboževalci krav in mohamedanci prilično enako številni. V nekem kraju v Punjabu je bil raznešen glas, da kuha mohamedanski učitelj v tem in tem hranilšču goveje meso — kar je atentat na vero večine Indijcev. Zbrali so se skupaj in protestirali. Razljuteni Mohamedanci so odgovorili enako drastično, zakurili grmado in sežgali na nji nekega občinskega urednika, ker se je menda najbolj razburjal zaradi ubite krave. Nato so muslimani udriše v indski tempel ter razmetali po njemu kose govejega mesa ter s tem na najhujši način oskrunili hišo pravovernih. To jih je razplamtelo. Začelo se bi klanje, na kakršna pa se je angleška policija v Indiji tekem let pripravila. Enega so sicer v izgredu ubili, precej je bilo ranjenih, potem je oblast napravila konec. Verski fapazitem pa še ni miroval. Kakor so preje muslimani izzivali inde s kravo, tako so se slednji spomnili, da je muslimanom prašič zoperna žival. Svinjina e meso, kakršno je sledbenikom Alaha prepovedano. Indi so se organizirali v parado, na nosilnici so imeli okinčanega prašiča ter ga nosili po ulicah, kjer žive muslimani. In spet so se začeli pretepi, prej radi svetosti krave, zdaj radi grešnosti prašiča. Policija je imela precej truda, predno je pripravila voditelje obeh "edino pravovernih" skupin v pomirjenje.

Taki boji, ki se dogajajo v Indiji — dasi po zaslugi Anglije veliko manj kakor v prošlosti, precej pojasnijo, čemu je bila Velika Britanija toliko desetletij v stanju vladati Indijo ter njenih 350,000,000 prebivalcev brez večjega odpora.

"Prodiranje" zamorcev

V Zedinjenih državah je nad deset milijonov črnec, ki so po ustavi državljanji in dežele toda imajo samo enega kongresnika, ki je bil pred par leti prvič izvoljen v Chicagu v okraju, kjer so črnci v večini. Nordi z juga in severa gledajo v zbornici nanj preko rame. Prezirajo ga tako rekoč vsi. Ker je izvečan političar čikaške šole (pripada republikanski stranki), se nad tem celo zabava.

Kongresniki in senatorji tvorijo tudi poseben socialen krožek. Na gotove prireditve imajo vstop samo oni ter njihove žene. Prvi "škandal" se je dogodil, ko se je udeležila "čajne zabave", katero je priredila soproga predsednika Hooverja ženam kongresnikov, tudi boljše polovica zamorskega poslanca. Ene belopoltna dame so protestirale, ene so demonstrativno odšle — bila je res neprijetna zadeva, najbolj neprijetna še za ženo, kateri zamerijo, ker ima črno kožo.

Dne 29. januarja zvečer sta priredila kongresnikom zabavo predsednik Hoover ter njegova soproga. Vljudnost in taktost zahteva, da sta poslala povabilo tudi kongresniku črne polti. Zelo pa so bili iznenadeni vsi skupaj, ker je ta s svojo ženo res prišel. Nekateri so z njim malo pokramljali, mnogi so ga pozdravili, v ostalem pa je družba pokazala, da bi ji bilo ljubše, ako bi iznrevidel, da je nedobrodošel gost. Toda "usilivi" poslanec bo še prihajal in še spravljal belopoltno gospode in dame v zadrego s svojo prisotnostjo. Pravi, da ve, kako je njegova prisotnost mnogim neprijetna, prihaja pa v tako družbo zato, ker želi, da se predskok proti črncem odpravijo. To ni lahko delo, ker priča dejstvo, da imajo črnci, katerih je do enajst milijonov, v kongresu samo enega poslanca.

OGENJ, KI POVZROČA MILIJONE DOLARJEV ŠKODE

V Canneville, Muskingum County v Ohio se je v nekem premogovniku začel širiti požar, ki lahko povzroči milijone dolarjev škode, ako doseže okoliška premogovna, plinska in oljna polja. Ogenj je bil baje podtaknjen vsled konkurenčnih bojev med lastniki malih premogovnikov. Prizadeti so apelirali na gubernerja za državno pomoč za udušitev požara, predno se toliko razširi, da bi bila omejitev nemogoča. Kakšne posledice lahko povzroči, nudi primeru požar, ki se je začel v rovu v New Straitsville, O., pred 46 leti. Uničil je za okrog petdeset milijonov dolarjev premoga. Ta ogenj so sicer omejili, toda pogasili ga še niso. Boje se, da lahko postane tudi požar v prvo omenjenem kraj; enak nevaren prirodnim zakladom. Na slik. vidite dolino; napolnjeno z dimom, ki se vali iz gorečega premogovnika.

Zadružne vesti iz starega kraja

Z zimo se je približala sezona občnih zborov zadrug. Prvi občni zbor je imela največja naša zadruga **Konzumno društvo za Slovenijo**, ali kakor ga okrajšano imenujejo Kodes. Izvršil se je začetkom decembra lani. Ta občni zbor je odobrila reorganizacijo zadruga, kakor so jo sklenili in izvedli lani, da so namreč zadrugo decentralizirali ter razdelili na pet okrožij. Radi tega se je na občnem zboru načelstvo razširilo na 17 članov in sicer tako, da ima vsako okrožje troje odbornikov, centrala pa dva. Za odbornike so bili izvoljeni:

ljubljsko okrožje: Zalaznik, Kovač, Čebular.
gorenjsko okrožje: Zugwitz, Jeram, Bručan.
celjsko okrožje: Svetek, Vodopivec, Haderbolčeva.
mariborsko okrožje: Grčar, Petejan, Kranjc.
prevaljsko okrožje: Topolovec, Koren, Hočnik. — Prvi imenovani so predsedniki posameznih okrožij. Kot predsednik centrala pa je bil izvoljen ravnatelj Koblar. Izvolili so tudi za vsako okrožje troje nadzornikov, predsednik centralnega nadzorstva pa je tajnik Delavske zbornice s. Filip Uratnik.

S to reorganizacijo je postala zadruga mnogo bolj prožna ter bo njeno poslovanje — kakor je trdno upati — gladkeje teklo. V debati so obravnavali še razna vprašanja, zlasti o predlogu, da se razmere zadružnih nastavlencev do zadruga uredi s kolektivno pogodbo o načinu, kako poceniti zadrugo, o vprašanju vajencev itd.

Zveza gospodarskih zadrug je objavila svojo statistiko o delu leta 1929. Iz poročila je videti po številkah, kako je Zveza napredovala. Imela je koncem 1929. leta 46 zadrug, dočim jih je imela l. 1928 le 39. Pristopilo je v l. 1929 8 novih zadrug, zadnje mesece pa so spet pristopile nekatere. Zveza je imela leta 1929 te-le zadruga:

8 konzumnih, 14 produktivnih, 8 kreditnih, 11 stavb. zadrug in Del. domov, 3 tiskovne in 4 druge zadruga.

Vse te zadruga so leta 1929 imele 24.071 članov, leta 1928 pa 22.887 ali 1184 več. — Blagovna prometa so imele leta 1929 za 58 milijonov Din, denarnega prometa 426 milijonov, lastne produkcije 19 milijonov, hranilnih vlog pa so imele za 21 milijonov Din.

K Zvezi pristopa vedno več novih zadrug, zlasti se je pomnožilo število zadrug izven Slovenije. Vseh zadrug ima zdaj 59.

Tako je pristopila k Zvezi nova denarna zadruga zagrebških sodrugov in sicer **Prva rudniška štedionica kao zadruga v Zagrebu**. Poleg denarnih poslov bo zadruga skrbela tudi za gradnjo delavskih stanovanj.

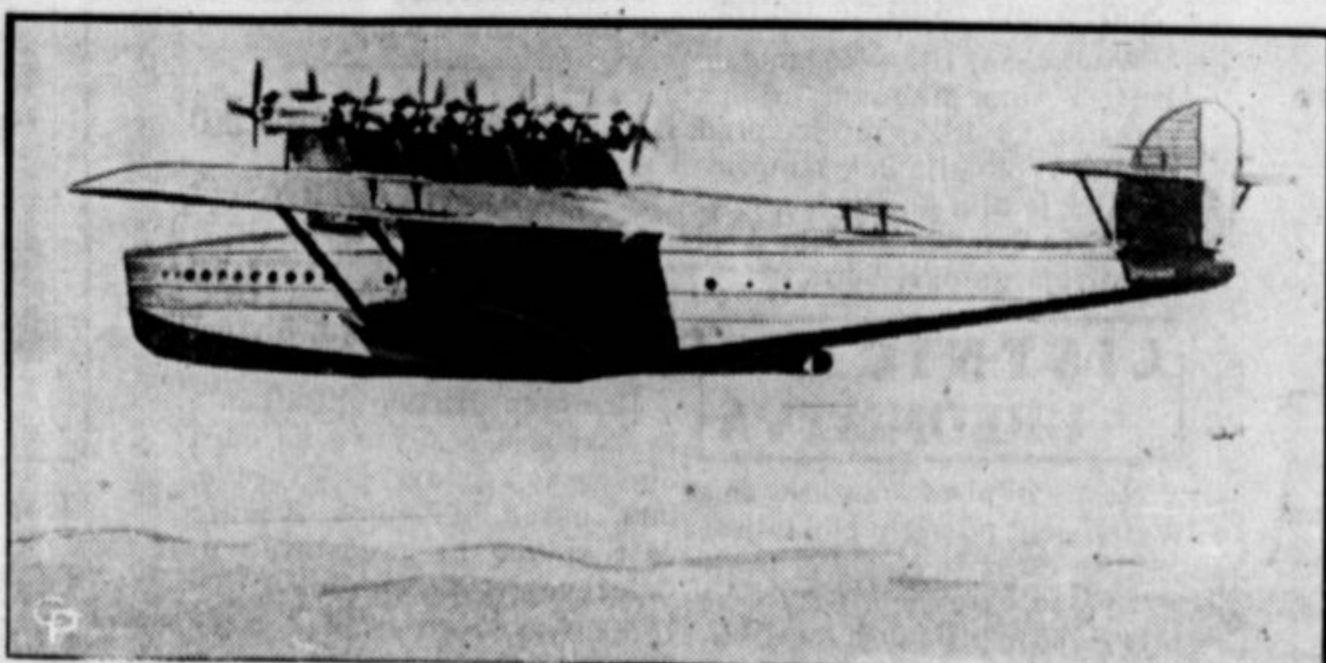
Iz Zagreba je pristopila k Zvezi tudi zadruga **Radnički dom — Vilim Bukšeg**. Vilim Bukšeg je bil znan sindikalni in politični hrvatski delavec-socialist.)

V Hrastniku pa so delavski zadružnik ustanovili zadrugo **"Dom rudniških upokojencev"**. Misel za to so sprožili rudarski upokojenci, ki jim je Trboveljska družba izsesala vse delovne moči, potem pa jih upokojila in jim odrekla tudi rudniško streho v rudniških stanovanjih. Ti upokojenci imajo tako nizko pokojnino, da le težko živijo. Poleg živila pa morajo plačevati tudi stanovanja, ki pa je pogosto tako slabo, da le pospešijo smrt teh oslabelih rudarjev. Ti rudniški upokojenci so se zdaj zatekli k samopomoči ter so sklenili in storili: v nedeljo 18. jan. je pripravil centralni odbor skical ustanovni občni zbor, ki je bil dobro obiskan. Organizacijo je prevzel večši hrastniški zadrugar Karl Malovrh, v odbor zadruga pa so izvolili same delavce. Takoj po občnem zboru je pristopilo mnogo članov k zadrugi in če bo pristopilo k njej nekaj sto članov, bodo lahko izvedli akcijo kmalu: postaviti dom, ki bodo v njem lahko stanovali upokojeni rudarji ter v miru in snažnosti zdravih, svetlih stanovanj preživljali svojo starost. Tudi ta zadruga je pristopila k Zvezi.

Na mednarodnem zadružnem kongresu lansko poletje so zelo mnogo razpravljali o stikih, ki naj jih poišče konzumne zadruga s poljedelskimi producenti, najbolj s poljedelskimi zadrugami. In češko-slovaške delavske konzumne zadruga so že storile korak v tej smeri. Njihova centrala je sklenila dogovor s Savezom srpskih zemljoradniških zadrug, da bo vse poljedelske produkte nakupovala od njega. Savez srpskih poljedelskih zadrug vzame namreč vsako leto mnogo pridelkov svojih zadrug v komisijsko prodajo. Tako je pred dvema letoma prevzela od svojih zadrug 259 vagonov koruze, 246 vagonov pšenice ter razprodala to med domače konzumente ter nekaj tudi v tujino. Zdj bo razne poljedelske produkte srbskih poljedelskih zadrug (koruzo, pšenico, papriko, piščanec, jajca, živino itd.) nakupovala centrala češko-slovaških delavskih konzumnih društev. S tem bodo izločeni vsi vmesni posredovalci, mešetarji in odedarhi. Zakaj — na eni strani je producent, na drugi strani konzument — in vmes so sleparji. To je treba izločiti.

Zadružno gibanje pa je izgubilo v zadnjem mesecu več dobrih delavcev. V Trbovljah je umrl **Peter Groblar**, ki je bil od leta 1908 predsednik Stavbne in gostilničarske zadruga Delavski dom v Trbovljah. On sam je dal zadrugi svoj denar na posodo, da je trboveljsko rudarstvo sezidalo svoj veliki Delavski dom z veliko gledališko dvorano, on sam je vodil graditev doma (bil je po poklicu zidar) in člani sami so zidali dom. Na sveti večer je umrl. — V Ljubljani je umrl **Ivan Tokan**, agilni delavec v strokovnih or-

TEŽKA IN NEVARNA POT PREKO MORJA

Slika prikazuje znani nemški hidroplan DO-X, s katerim se že dolgo prizadevajo preleteti Atlantik iz Španije v Južno Ameriko in od tam v New York. To letalo ima prostora za kakih 100 oseb, dasi se jih vozi v njemu mnogo manj. Žene ga po zraku 12 motorjev. Neprilike ima z vremenom, toda vodstvo podvzetja upa, da bo promet s takimi težkimi letali, kadar se jih tehnično izpolni, mogoč in praktičen.

ganizacijah ter eden ustanovitelj Prve mizarske produktivne zadruga v Ljubljani, ki je tako lepo napredovala ter je pred kratkim otvorila docela moderno opremljeno delavnico. — V Ljubljani sta umrli **Matevž Ježek** in **Jurij Brozovič**, oba dolgoletna člana Kodesa.

Strokovne organizacije se zelo zanimajo za napredovanje zadrug ter pomagajo po svoji moči. Na Jesenicah je strokovna organizacija kovinarjev priredila tudi letos knjigovodski tečaj, ki ga obiskuje mnogo mladine, da bo lahko v bodoče uspešno delala v zadružnih gospodarskih organizacijah. Savez železničarjev bo imel v Mariboru februarja plenarno sejo in imajo na dnevnem redu posebno točko glede zadružnega gibanja.

Delavstvo se torej kolikor le more in kolikor je dovoljeno udelejuje v javnem življenju s svojimi strokovnimi, kulturnimi in gospodarskimi organizacijami.

V prihodnjih pismih bomo poročali še o delu prosvetnih organizacij, zlasti o delu "Svo-bode", ki se zelo lepo razvija. Strokovne organizacije pa imajo polne roke dela, zakaj položaj delavstva je čimdalje slabši. Gospodarsko krizo skušajo namreč naši podjetniki omiliti s tem, da znižujejo plače in odpustčajo delavce. S povečanjem delavske bede naj se omili gospodarska kriza. Dobri recepti za gibanje množic!

Ethin Kristan odpoklican

"Enakopravnost" z dne 5. feb. poroča: "Iz zanesljivih virov smo zvedeli, da je jugoslovanska vlada odpoklicala Ethina Kristana ter odredila njegovo preemestitev pri izseljeniškem uradu v Zagrebu. Mr. Kristan je bil skozi zadnjih osem let izseljeniški komisar v New Yorku."

Koliko je resnice o odpoklicanju Kristana, ne vemo, toda "Enakopravnosti" je moral o stvari pač poročati kdo, ki mu je znana. Urad izseljeniškega komisarja je bil ustanovljen v času, ko je skupščina v Beogradu imela tudi nekaj socialističnih poslancev, in ti so zaeno z drugimi, poznavalci socialnih problemov vplivali, da je bilo sprejetih več socialnih zakonov. Pri tem tudi izseljeni Jugoslavniki niso bili pozabljeni. Socialni zakoni pa so izgubili veljavo s prihodom reakcije in vsled ljutih plemskih bojev med hrvatskimi in srbskimi strankami. Z nastopom diktature je bila zadušena vsaka delavska opozicija. Večina za delavstvo koristnih postav je ostalo le še na papirju. V starem kraju in med Jugoslavniki v Ameriki je znano, da so agente novega režima, med katerimi je več bivših habsburških petoliznikov ter bivših "komunistov", zelo intrigirali proti E. Kristanu ter ga tožili vladni generala Živkoviča v Beograd. Jugoslovanska vlada od svojih zastopnikov v inozemstvu zdaj menda ne zahteva nič drugega kakor da delujejo med izseljenim narodom za "lojalnost" jugoslovanski kraljevini.

Ako veste za list ki prinaša boljše gradivo kakor "Proletarec", ga naročite.

KARL MARX

Njegovo življenje in njegov nauk.

Spisal M. BEER.—Prevel C. ŠTUKELJ

(Nadaljevanje).

"Z izpremembo gospodarskega temelja se preobrazijo počasneje ali hitreje vsa ogromna nadstava. Pri premotrivanju takih preobrazb se mora vedno priti do konstatirajoče preobrazbe v gospodarskih produkcijskih pogojih in juridičnih, političnih, verskih, umetniških ali filozofskih, kratka ideoloških oblikah, v katerih se ljudje zavedo tega konflikta in ga izvojujejo. Kakor malo presoja, mo individualno po tem, kar sam o sebi misli, prav tako malo moremo presojsati tako dobro preobrazbo po njeni zavesti, temveč moramo nasprotno pojasniti to zavest iz nasprotjev materialnega življenja, iz obstoječega konflikta med družabnimi produktivnimi silami in produkcijskimi razmerami" (Predgovor h "Kritiki").

Revolucionarna doba se šele konča, ko osvobodilna družabna formacija, ki je postala polna nasprotjev, vse produkcijske sile, jih reši verig in ustvari nove njim odgovarjajoče produkcijske razmere. Stara, propadu zapisanega družba zaradi nove materialne eksistencijske pogoje, preden izgine v preteklost. Ljudje, ki pospešujejo nastanek nove družbe, se temu primerno pečajo s problemi, ki jih morejo rešiti, ker so dani za to elementi v materialnem razvoju. Da, oni si postavljajo probleme le zato, ker so ti s stališča spoznavne teorije le pojmovno obsežne nasprotjeve in dogodkov procesa nastanka v preobrazujoči se družbi.

Jedro dosedanega razvoja človeške zgodovine je torej cel niz faz v dijalektsko napredujočem razvoju in spolnjenjanju produkcijskih sil:

"V velikih obrisih," pravi Marx, "lahko označimo azijske, antične, fevdalne in moderno-meščanske produkcijske načine kot progresivne epohe gospodarske družabne formacije. Meščanske produkcijske razmere so zadnja nasprotujoča si oblika družabnega produkcijskega procesa, nasprotujoča si ne v smislu nasprotja, ki izvira iz družabnih življenjskih pogojev poedincev: toda to se v nedrugi meščanske družbe še razlikuje, kot ustvarjajo materialne, naravoslovnim zakonom primerno razvite produktivne sile hkrati materialne pogoje za rešitev tega nasprotja. S to družabno formacijo se torej konča predzgodovina človeške družbe." (Predgovor h "Kritiki".)

Predzgodovina človeške družbe! Kako pomembne so te besede! Kapitalistični gospodarski red je zadnja stopnja vse te predzgodovine, ki je pisana s potoki krvi in solz neposedujočih in zatiranih in ki je imela za nalogo, razviti produkcijske sile, osvoboditi ljudi materialnih verig, da morejo začeti res zgodovino duševne kulture. Materialistično zgodovinsko naziranje, neidealno in neetično kot vsa naravna veda odpira daljnje, srce pretresajoče perspektive Tisočletja je trajal fizičen razvoj od živali do človeka — povzdiga pod strahovalno šibo brezčutne narave. Tisočletja je potem delal človek, ki se je dvignil nad žival, za upostavitve človeške družbe — upostavitve, ki se je vršila pod bičem lakote trdosrdnih strahovalnih mojstrov in ki je mogočno razvijala intelektualne človekove sposobnosti. Ves ta čas je svetila pravičnost in ljubezen med ljudmi le kot daljnja, nedosegljiva zvezda.

Materialistično zgodovinsko naziranje se je izkazalo kot zelo plodovita zgodovinska raziskovalna metoda. Različne njene misli so bile izrečene deloma pred Marxom, deloma istočasno s Marxom. Pregrupacija družbe in boji, ki so sledili angleški industrijski revoluciji (1760—1825) ali pozneje povsod prehodu od agrarne k industrijski državi, so bili preobsežni, da bi jih bilo mogoče prezretati. Marx je povzel vse te misli s pomočjo Heglove dijalektike, ki jo je napravil za raziskovalno metodo in jo stavil v službo socializma in zgodovinskega raziskovanja.

2. Razred, razredni boj in razredna zavest.

Eden najvažnejših Marxovih prispevkov k spoznavanju zgodovinskih dogodkov je njegova misel o družabnem razredu in razrednih bojih. Čeprav so že pred Marxom nekateri zgodovinarji, raziskovalci zgodovine in politiki, kazali na pomen, ki ga imajo v politiki in socialnih preobratih družabni razredi, je vendar šele Marx prvi razumel to misel v vsej njeni globi in pomenu, je on prvi to misel formuliral in jo napravil za trden sestavni del političnega, in socialnega mišljenja. O tem pravi v "Komunističnem manifestu."

"Pravi socialistični in komunistični sistemi, sistemi St. Simona, Fouriera, Owena i. dr. se pojavijo v prvi nerazviti perijodi boja med proletariatom in buržuazijo. Iznajditelji teh sistemov vidijo sicer nasprotje razredov kot učinkovane razdirajoče elemente v vladajoči družbi. Ali oni ne vidijo na strani proletarijata nobene zgodovinske samostojne delavnosti, nobenega njemu lastnega političnega gibanja."

Človek socialističnega prepričanja nima načel zato, da bi ugajal posameznikom, nego ker vanje veruje in hoče, da koristi splošnim ljudskim interesom.

ALEKSANDER NEVEROV:

Taškent-kruha bogato mesto

(Ruska povest iz dni velike lakote.)

Prevedel Ivan Vuk.

(Nadaljevanje.)

Oster žvižg lokomotive je pretrgal njegove nemirne misli in dvignil Miško na noge, sunil ga je iz čuvajnice v mokro, šumečo travo, na dež in v vihar, v grmečo noč. V slepeči svetlobi bliska je stopil na majhno postajo. Na postaji sta goreli na lokomotivi dve svetilki, ki sta rezala tmino.

Padajoč, drsajoč z laptjami po poljski zemlji, spodikajoč se ob prage, ne misleč na dež in vihar, ki ga je metal sem in tja, je bežal Miška k vlaku, ki je vozil v Taškent. Ta vlak pelje na vsak način v Taškent, ker gledajo svetilke v tisto stran. In če se Miška sedaj ne odpelje, propade v stepah in ne ubeži pred smrtjo...

Okrog lokomotive so se sukali ljudje in udarjali s kladivi.

Zasukal se je Miška za njihovimi hrbiti in je zbežal ob vagonih, praskaje z rokami zaprta vrata. Še bolj se je ustrašil, da ne bo mogel vstopiti, in zopet se je znašel pri lokomotivi.

Nekdo je kriknil iz teme:

— Ne motaj se mi tod!

Miška je stopil dva, tri korake proč in se je odkril.

Dež je lil, veter je pihal, a Miška je stal kakor berač pri stopnjici lokomotive ter držal v rokah staro očevo kapo. Ko se je približal strojevodja z gorečo bakljo in je rdeča svetloba, trepetajoča na dežju, padla na Miškovo obraz in ga trgala iz teme, je rekel Miška glasno:

— Striček, dragi, usmili se me v imenu Krista!

Strojevodja ni odgovoril.

In zopet je stal Miška.

Dež je lil, veter je pihal, udarjalo je kladivo po koleh, a Miška se je z goio g.avo, drgetajoč od hladu in obupa, stiskal okrog stopnjice lokomotive. Zopet se je pojavil strojevodja z gorečo bakljo in zopet ga je Miška prijel za roko:

— Striček, poginem tukaj!

Strojevodja je obstal.

— Kdo si?

Miška ne ve sam, kdo je sedaj: gladujoči deček iz buzuluškega ujezda. Po kruh gre v Taškent, a tovariši so ga zapustili in v vagon ga nikdo ne pusti. Ali bi ga on ne hotel vzeti s seboj? Nekoliko bo plačal, ako bo treba: nožič ima in tisoč rublov.

— Počakaj, je rekel strojevodja. Sprevednik takoj pride. Njega lepo poprosi!

Miška je pokleknil, stegnili roke in z glasom obupa, z glasom žalosti in gorja trepeče zaklical:

— Striček, sodrug v imenu Krista, poginem tukaj!...

Strojevodja ni odgovoril.

Došlo je lazil pod lokomotivo, udarjal s kladivom, nato je odšel na postajo.

Dež je lil, veter je pihal, a Miška je stal pri kolesu lokomotive, mučil se je z neodločnostjo. In ne da bi koga vprašal, je nenadoma ziezal na lokomotivo. Jel si je greti hrbet, nato je nastavljal se prsa. Ko je ogrel prsa, je zopet nastavljal hrbet.

Proti jutru je dež prenehal.

Postaio je tino, oblačno, mrtvo.

V bledem somraku se je pojavila iz teme postaja in kirgiške jurte za postajo.

Prišel je strojevodja.

Zagledal je Miško vsega modrega v obrazu, motne njegove oči, polne trpljenja, in vprašal ga je z glasom, v katerem ni bilo nejevolje:

— A se peljaš, sodrug?

Miška je žalostno odgovoril:

— Striček, ne goni me od tod! Prezebal sem vso noč...

— Kam potuješ, otrok božji? Saj propadeš!...

Lažje postane človeku, ako se ljudje z njim razgovarjajo. Tudi smelosti je več. Miška je povedal, od kod prihaja in kam gre. Nekoliko se je pobahal: samo da bi prišel v Taškent, tam ima sorodnike. Dvakrat so pisali njegovi materi in zelo prosili, naj bi prišel. Če mu bo, so pisali, pri nas ugajalo, lahko sploh ostane. A če mu ne bo ugajalo, mu priskroimo vozno karto, da se vrne.

Strojevodja je poslušal, se smehljaj, gledal pomodrele Miškove ustnice in je rekel nepričakovano:

— Pojdi z menoj!...

Sprva Miška ni mogel verjeti. A ko se je čutil poleg lokomotivnega kotla, ko je videl mnogoštevilne vijake, kolesa, premikala, ključje in kljuke ter ognjeno žrelo lokomotive, v katerem je plamtelo, da so se mu v gla-

vi zbudile nemirne misli: Kam sem zašel?

Posegnil je strojevodja za neko kljuko... Zgoraj nad streho je zazvižgalo. Zasukal je drugo kljuko... vlak se je naenkrat zganil in je začel teči: sprva počasi, previdno, potem pa se je pognal in je hitel naprej s takšno naglico, da je Miškovo srce začelo vihariti utripati in da so se njegove misli v glavi prekopicevale. Kakšna sifa nese vse to in kdo je vse tako ustvaril?

Navkreber je vozil vlak počasneje, potem se je pa zopet podil na vso sapo, a strojevodja je v črni srajci gledal skozi okno in kadil pipo. Drugi je metal drva v ognjeno žrelo. Nalašč je prijel Miško in kričal strojevodji:

— Sodrug Kondratjev, ali ga naj namesto polena?

— Vrzi — se smeje Kondratjev. — Mu bo topleje...

Miška je gledal oba z velikim spoštovanjem. Videl je, da se šalita z njim. In radi šal in toplote, ki jo je dajala lokomotiva, mu je postalo lažje veseleje. A ko je sodrug Kondratjev odprl majhno pipo, natočil v čajnik vrele vode, se napil sam in natočil tudi Miški, je rekel Miška prisrčno, ves prevzet vsled te ljubeznivosti:

— Ze dolgo nisem pil vroče vode!

Kondratjev je odlomil skorjico kruha:

— Hočeš?

Ne, tu ni bila skorjica kriva.

Miška se ni najedel, premalo je te trde skorjice. Ni ga vrazil kruh, nego prijazenost, prijeten smehljaj na obrazu sodruga Kondratjeva. Sedel je kakor bi bil doma na topli peči. Večkrat je zadremal, zaspal, v spanju otpival nožič v žepu in je ves radosten in miren mislil:

— Kakšna dobra človeka!

Ko so se bližali veliki postaji, je rekel Kondratjev:

— Miška, sedaj boš izstopil. Lokomotiva odpelje na levo, na popravilo. Hočemo jo dobro popraviti, da bi ne delala nobenih neumnosti po potu. Potem se popeljemo dalje v Taškent... Sedaj že ni več daleč.

Miška je povesil glavo.

— Kaj si se ustrašil?

— Različni so ljudje. Ta me vzame s seboj, drugi me nalašč odganja...

Kondratjev ga je pogladil po plečih:

— Ne boj se, Mihajlo. Z menoj se pelješ, samo ne hodi daleč od postaje. Ko bo lokomotiva popravljena, zažvižgam ti dvakrat na tole pisčal. Tedaj pribеži sem. Razumeš? Če me ne najdeš pri lokomotivi, počakaj!

— Dobro, striček, storil bom tako.

— Aha!...

— Med tem si bom ogledal mužike na postaji. Morda najdem koga izmed naših. Ali kadite cigarete?

— Zakaj?

— Morda kupim kaj cigaret za vas.

Kondratjev se je nasmehnil.

— Ako kupiš za me cigarete, te ne vzamem na lokomotivo...

Miška je na postaji pogledal strojevodji prisrčno v obraz. Nerad je skočil z lokomotive. Za vagoni je počepnil, se sezul, potegnul iz laptjov trak, a raztrgane laptje vrzel stran. Nogavice je prevezal s trakom ter jih vrzel preko ramen. V sajasti kapi in bos je šel na bazar. Ni hotel takoj kupiti kruha za prvo ceno. Trgovalec je pri raznih branjevkah, kakor mužiki, ki kupujejo konja. Povsod so bile enake cene. Strašno rad bi je del, posebno, če je gledal cele hlebce kruha. Pogledal je še enkrat na skrit tisočak in kupil precejšen kos belega kruha. Snedel ga je polovico, postal je težak, sopihal je in utrujeno pomislil:

— Dovolj. Jutri pojem ostalo!

Mimo so nesli na nosilkah mužika.

Miška je pogledal njegovo ruro brado, modre hlače, gole očrnele pete in vsrkal v sebe tujo boleest ter pomiloval umrlega:

— Vsekakor sem srečen človek: ta je umrl, a jaz se peljem dalje...

Za postajo se sedeli mužiki, babe, starci, dekletca... prava lačna čreda. Miška je vprašal dvoje mužikov:

— Kam se peljete?

Mužiki niso odgovorili.

Miška se je razsrdil.

— Zakaj ne odgovorite?

Eden izmed mužikov je odgovoril:

— Daj mir, pobič! Dovolj imamo svojih skrbi...

Drugi mužik je pripomnil:

— Štiri dni čepimo že tukaj... ni nam do razgovorov... (Dalje prihodnjič.)

S POTA NA ZAPAD

Joško Oven

(Nadaljevanje.)

Restavrant ima dolgo mehiškansko ime ter specializira v mehiških jedilih. Jaz sem tisti svoj chili in tamales otepal vsak dan, trdno prepričan, da sem pri pravih Mehikancih — neki dan pa slišim gospodarja, zagorelega "Mehikanca", preklinjati v hrvaškem jeziku...

Ko sem plačal račun, sem ga vprašal, iz katerega kraja Mehike pride. — Pogledal me je. "Jaz nisem Mehikanec, jaz sem Jugoslovjan," se mi odreže. Povedal sem mu, da sem Slovenec, on pa mi je zaupal, da je Dalmatinec. Od tistega časa naprej so se moje porcije precej povečale.

Toda naprej na pot.

Zavijemo proti zalivu, v San Franciscu smo. Izstopimo na kolodvoru Južno-pacifične železnice. Deset let je minilo odkar sem bil v tem mestu in v desetih letih človek precej pozabi. Stal sem zunaj kolodvora ne da bi ravno vedel, kje se nahajam. Vzajem taxi, dam mu naslov Toneta Kastelca, pa jo odrinem proti "kranjskemu hribu". Pri Tonetu ni bilo nikogar doma. Šli smo iskati Petra Kurnika, čigar naslov sem pa na nesrečo izgubil. Ustavimo se pri Martinu Judniču. Vprašam fante, ki so stali zunanaj, kje je Kurnikovo stanovanje. Povedali so mi naslov z opombo, da gotovo ni nobenega doma — so vsi na delu. Eden me vpraša, če sem jaz Joško Oven. Pritrdim, nakar mi pojasni, da me Peter Kurnik pričakuje, ne ve pa, kdaj ravno pridem. Pustil sem kovičge pri Martinu in jo odrinil v mesto.

Celo popoldne sem hodil po mestu. China-town na pofnčju nekaj aristokratskega Nob Hill-a, Little Italie, ki sledi kitajskemu delu mesta, pristanišče itd, vse to sem oblezel. Proti večeru sem se obrnil na naj. Črko poulične železnice sem si zapomnil, vsled tega pri povratku nisem imel nobenih težkoč. Na Market st. vstopi v karo precej ljudi. Pogledam naokrog — glej, tam sedi moj prijatelj Peter Kurnik! Peter je precej znan po Ameriki. Ne samo da je svoje čase veliko prevandral, ampak tudi po njegovih dopisih v Glasu Svobode, prosveti in Proletarcu ga poznajo ljudje. Bil je tudi delegat osme redne konvencije S. N. P. J. v Waukeganu. V San Franciscu ga v slovenski koloniji vsi dobro poznajo. Menda je tam eden najaktivnejših Slovencev že kakšnih osemnajst let. Pozdraviva se. Peljal me je na dom, kjer sem tudi ostal do poslovitve iz San Franciscu.

Ker sem že omenil nekaj zgodovine Los Angelesa, naj to storim tudi o San Franciscu, ki po svoji kratki toda bujni zgodovini prekaša brzokone vsa ameriška mesta. Kakor skoro vsa druga mesta v Californiji, so tudi San Franciscu ustanovili franciskani. Leta 1776 je bil na skrajnem delu lagune, kjer stoji danes San Franciscu, ustanovljen španski presidio (vojaška utrdba) ter misijon San Franciscu

de Asis. Do leta 1835 so bile eden najbogatejših ameriških dve naselbinice, ena okrog presidia in druga okrog misijona. Kmalu zatem se pa pojavila tretja naselbina, ki se je nahajala na sedanjem Telegraph Hillu, imenovana Yerba Buena, katera je s časoma dobila oficjelno ime San Franciscu. Zgodovina teh naselbin je tekla čisto mirno do leta 1848, ko so našli zlato v bližini mesta. Začetkom tega leta je imel San Franciscu 900 preb. Februarja istega leta že 2,000, avgusta 6,000 in koncem leta 1848 pa 20,000 preb. S tem se začelja njegova zgodovina.

Da je bilo precej anarhije v tistih časih si lahko predstavljate. Zgodovinski podatki pripovedujejo, da je bilo do leta 1854 okrog 4200 umorov ter 1200 samomorov. Samo leta 1855 je bilo 538 ubojev. Vlada je bila korumpirana. Meščani so organizirali odbor za javno varstvo (Vigilance Committee), ki je po svoje vladal in sodil; kot večinoma v takih slučajih, je napravil menda več slabega kot dobrega. Končno so se razmere zboljšale in mesto se je začelo razvijati vsled svoje naravne lege in zaliva v veliko pristanišče. Leta 1906 sta ga potres in silen požar skoro popolnoma uničila. Tri dni je divjal ogenj, ki je sledil potresu ter je skoro popolnoma razdejal trgovski del mesta. Škoda so cenili do \$500,000,000. Z obnovenim delom se je energično začelo in v teku par let je bilo mesto znova sezidano. L. 1914 je bila v San Franciscu svetovna razstava v proslavo otvoritve Panamskega kanala, katerega pa radi svetovne vojne, ki je ravno takrat izbruhnila, ni uspela. Še danes lahko vidiš nekaj poslopj, ki stoje iz razstavne dobe.

San Franciscu je ameriški ključ do Azije. Pristanišče je polno osebnih in tovornih ladij, ki plovejo med Amerikama, Oceanijo, Azijo in Avstralijo. Tudi z Evropo je precej živahen promet. Parkov ima mesto precej; najvažnejša sta Golden Gate park (1014 akrov) ter Presidio (vojaška rezervacija, 1542 akrov). Golden Gate park je bil nekaj pusto peščeno obrežje, katerega so pa umetno predelali v čudovito lep park. Na zapadni strani parka je morsko obrežje in takozvani N. P. J. v Waukeganu. V San Franciscu je v slovenski koloniji vsi dobro poznajo. Menda je tam eden najaktivnejših Slovencev že kakšnih osemnajst let. Pozdraviva se. Peljal me je na dom, kjer sem tudi ostal do poslovitve iz San Franciscu.

Ker sem že omenil nekaj zgodovine Los Angelesa, naj to storim tudi o San Franciscu, ki po svoji kratki toda bujni zgodovini prekaša brzokone vsa ameriška mesta. Kakor skoro vsa druga mesta v Californiji, so tudi San Franciscu ustanovili franciskani. Leta 1776 je bil na skrajnem delu lagune, kjer stoji danes San Franciscu, ustanovljen španski presidio (vojaška utrdba) ter misijon San Franciscu

muzejev. Ne samo lepa zbirka slik in kipov, ampak krasna zbirka arheoloških izkopnin iz Mehike in Južne Amerike. Tudi naturalistični muzej je zanimiv, čeprav se ne more meriti s Field muzejem v Chicagu. San Franciscu je hribovito mesto. Če je Rim zgrajen na sedmih hribovih, je San Franciscu na sedemnajstih. Kamor se obrneš, izvzemši Market streeta, korakaš v hrib in s hriba navzdol. Ko sem pred leti prvič prišel v to mesto, mi je dejal prijatelj Novak v Los Angelesu: "Nevem za naslov nobenega Slovence v San Franciscu, ali našel jih boš lahko, ker žive večinoma vsi na enem hribu." Tri dni sem jih takrat iskal in hodil s hriba v hrib, trdno odločen, da jih moram najti. — "Odkril" sem jih šele par dni pozneje. Nekaj hribovov je tako strmih, da imajo vrhne železnice (vzpenjače). V San Franciscu so tri družbe, ki operirajo poulične železnice. Prva je mestna, druga je Market st. Rlwy Co. in tretja Cable Rlwy. Co. Pri tem je glavno to, da je konkurenca med mestom in privatnimi kompanijami ohranila pet centno vozno. Skoro sigurno sem, da nima nobeno mesto v Ameriki več tako nizke voznine. Na mestni železnici dela tudi precej Slovencev.

Sedaj pa "Kranjski hrib". Imenuje se Portrero Hill. Zgodovino o priselitvi prvih Slovencev v to mesto in na "hrib", bo moral napisati kdo drugi, ki jo boljše pozna nego jaz. V desetih letih, od kar me ni bilo tam, so ta hrib zelo polepsali. Vrhu hriba je mal park z otroškim igriščem, odkoder je lep razgled na mesto in pristanišče. Hrib je res v večini slovenski. Meni se je zdel kot kakšen starokranjski trg, kjer vsi ljudje

poznajo drug drugega. Tudi trgovine so v večini slovenske. Zelo se mi je dopadlo, ker nisem videl nobene podružne (chain) prodajalne. Slovenci imajo v večini svoje hiše, kleti in vrtove, kjer tudi pozimi rastejo naglji in rozmarin.

Eno najstarejših in najprejnejših slovenskih društev v San Franciscu je Tabor Slovanov S. N. P. J. Naprednemu članstvu tega društva gre zasloga, da ima naselbina svoj Dom Je čedno poslopje, katerega so rojaki iz nekdanje elektrarne spretno predelali, da odgovarja njih potrebam. Dvorana za priredbe in oder res nista dovolj velika, ali imajo zadaj še veliko loto, na katero bodo pozneje podaljšali in razširili dvorano ter oder. Druge dvorane in prostori za društvene seje so okusno urejene. Zgoraj ima klub Slovenija svojo čitalnico in knjižnico. Dom je izplačan, je brez dolga ter ima okrog \$3000 gotovine. To je zelo lep napredek, če se pomisli, da lastniju svoj dom šele par let.

Naselbina ima tudi svojo faro, katero si deli s Hrvati in Dalmatinci. Župnik Turk je možakar stare šole; zatrdjevali so mi, da se ne vtika veliko v politično mišljenje Slovencev. (Konec prihodnjič.)

John Metelko, O. D.

Preiščemo oči in določimo očala
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

Prva Jugoslovanska
restauracija
DOMAČA KUHNJA
Otto and Jerry
Miškovsky,
lastnika.

4047 W. 26th Street
Se priporoča Slovencev v poset

KNJIŽNICA KLUBA ŠT. 1 J. S. Z.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

(v upravnistvu Proletarca)

ima na razpolago bogato zbirko knjig v slovenskem in angleškem jeziku, katere izposojuje proti mali odškodnini članom in nečlanom.

Urad odprt vsak dan izvzemši nedelj in praznikov in ob večerih razven torka večera.

Knjižničar.

TISKOVINE

SLOVENSKA UNIJSKA TISKARNA
ATLANTIC PRGTG. & PUB. CO.
2656-58 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Tel. Lawndale 2012

A. H. Skubic, preds. — J. F. Korecky taj.

V naši tiskarni se tiska "Proletarec".

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI
JE

NARODNA TISKARNA
2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem,
kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.

Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Pravi prijatelj

V SLABIH ČASIH JE HRANILNA VLOGA V SIGURNI BANKI.
KASPARE AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS.

Wm. B. PUTZ

Cicero's LEADING LARGEST OLDEST Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje.

5134 W. 25TH ST., CICERO, ILL.
Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143.

Royal Bakery
SLOVENSKA UNIJSKA PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR, lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Tel. 5524.
Gospodinjke, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG
4002 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.

V uradu od 1 do 6. popoldne,
v torek, četrtek in petek od 1. pop. do 8. zvečer.
Tel. LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICI
od 9. do 10. popoldan ob torkih,
četrtkih in sobotah.

Anton Zornik

HERMINIE, PA.
Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji na
posebnost.
Tel. Herminie 2221.

Na sliki je čoln, s katerim je angleški sportnik Kaye Don (gori na desni) dosegel hitrino 110 milj na uro. V kratkem se udeležijo nove tekme v Južni Ameriki.

VŠČIPCI

Dobri in blagi ljudje.

Frančiškani v Lemontu so v svojem mesečniku pohvalili oba Rockefellerja, ker sta prispevala milijon dolarjev v pomoč brezposelnim ter s tem pokazala svoje blago srce. Zdjaj pa vprašanje: Ali bi Rockefellerja mogla priti do milijona in milijarde dolarjev brez delavcev? — **Radovedo.**

Jack N. Veljack ima besedo.

Narodni veljak Mr. Jack N. Veljack pravi, da se ljudem zato slabo godi, ker niso znali hraniti. V dobrih časih so zaprili vse sproti, zdaj pa bi še naš denar radi potrošili. Brez pridnosti in varčevanja nikamor ne prideš, pravi on, razen v poorhouse.

Kaj je nesmiselno?

Da tat vpije, "držite tata!"
Da se socialisti dolži odgovornosti za sedanjo krizo.
Da delavci glasujejo za kapitalistične kandidate.
Da politikanti govore proti politiki.
Da se večeršnji slovenski "komunisti" za kralja navdušujejo.
Da delavci podpirajo kapitalistični tisk.
Da duhovniki odpravljajo bedo brezposelnih z molitvijo.
Da kameleonska klika v S. N. P. J. zahteva od članstva in odbora, da se naj ravnava po njenih navodilih.
Da ljudje, ki imajo dosti dobre pijače, zahtevajo odpravo prohibicije.
Da večina slovenskih delavcev ne bere Proletarca.

Kepa.

Baragova zveza.
Slovenski klerikalci pod vodstvom frančiškanov so uspostavili Baragovo zvezo, v katero vabijo društva in centralizirane organizacije. Baragova zveza pravi, da je njen namen izobraževalno delo v katoliškem duhu. Prosvetna matica JSZ. je v nji dobila tekmovalko. Dva pojmovanja o izobrazbi: Prosvetna matica gleda v bodočnost, v prerojenje človeštva, Baragova zveza sloni na prošlosti in bo servirala pod krinko izobrazbe opij, ki duševno zastruplja človeka. — **Reporter.**

Nov slovenski vitez.

Papež Pij je odlikoval jugoslovskega poslanika v Washingtonu dr. L. Pitamica z redom viteza sv. Gregorija, vsled velikih zaslug, ki jih ima za

sveto vero. Tako je dr. Pitamic postal vitež. Tudi konzul Kolombatovič si želi tako vitežko čast. Še celo Kuba in Družini se skomina po nji. Well, vsakdo naj ima svoje veselje. — **"I. Lapajne."**

"Italijani bi radi sveto deželo."

Ta naslov je iz "Ave Marije". Ko pojmasi, kako si Mussolini prizadeva, da bi bila Italija proglašena za varuhinjo sv. dežele namesto Anglije, zaključuje urednik: "Sicer kot katoličani lahko pozdravljamo te italijanske skomine in celo želimo, da bi ne ostalo samo pri njih..."

Ce Italija mandat dobi, je še vprašanje, ker so protestantske in pravoslavne cerkev proti. Nasprotujejo zato, ker vedo, da hoče italijanska vlada to nalogo največ vsled papeževnega navodila, pa bi bila pristranska, medtem ko Anglija ni. Zelja urednika "A. Marije" je pa nerazumljiva, kajti če Mussolini ne more biti pravičen napram slovenskim in nemškim katoličanom v Italiji, kako bi mogel biti boljši v Palestini?

Fant od fare je za farno.

Fant od fare je Andrej!
Fantazira, špijona, godrnja, plaka vinari, zraven je še "filozof"! V šolo hodi in h konzulu, tudi v farovž ga zanaja.

Fant od fare — to je on!
Letos pojde s farani v stari kraj, da se na Brezjah spovedo in kralju zaobljubijo zvestoba svojo.

Fant od fa e ima upe, da zostane še konzul!
Kralju, cerkvi, mili svoji domovini zvesto služil bo, pa ūrdi nazaj ne pozabi.

Kurent.

Resnica o kartah.
Bivši johnstovnski krojač Fortuna je srečno našel svoje gnezdo v čikaški inc. Ene sorte puči skupaj lete. S pomočjo znanega hribolazca in "združevalca" sta sklenila, da nekaj neljubih rojakov v Johnstovnu "deneta iz kože". Ne bo sreče! Krojaček pravi, da naj pokažemo karte ... Kaj pa po-

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1382.

Prijetna in okusna domača jedila
Cene zmerno. Postrežba točna

Adam Milkovič:

SUŽNJI KRVI

ROMAN ČUVSTEV IN NAGONOV ČLOVEKA

Vse pravice do ponatisa in Proletarca pridržuje avtor.

(Nadaljevanje.)

Ker ni dobil zdravnika je sklenil, da bo v sili sam pomagal s svojim znanjem.

"Poženite," je velel kočijažu in voz je zdrčal nazaj proti udrti ravnini.

V tem času se je Madalena že zvijala v porodnih bolečinah. Na krik je pridruvala po stopnicah mlinarjeva žena, debela in majhna žensčina.

Uro kasneje, ravno ko je udarilo desetkrat v vašem zvoniku z debelejšim glasom, je prijokalo v medel svit solnčnih pramenov novo življenje.

Madalena je ostrmela, kriknila in se zakopala v blazine. Debela mlinarica si je prikrila oči in zbežala vsa prestrašena iz sobe.

Jeli mogoče? Mar varajo oči? — otrok je temnopolt po vsem telesu, njegove oči so črne nos potlačen, usteca izbočena ...

"Prokletstvo!" je zaječala v blazinah Madalena; pred njo je stopil črn, oduren človek — Guasepo in se ji režal v obraz ...

Bliže in bliže je drdral voz.

"Udarite vendar to leno kobilo!" je pri-ganjal Ramon in sillil v voznika. Na kolnih je držal vse nakupljene stvari; tudi male igrače je bil nakupil ...

Pol ure nato je stopil v sobo. Ko je začel otročje ihtenje, je ostrmel, potem skočil naprej, odrgnil odejo in — okamenel. Pred njim se je kobacalo — črno dete ... Ramon je iz-pustil zavoje, padli so na tla z velikim ropo-tom in se zakotalili na vse strani. Madalena se je zarila v blazino in molčala.

"Otrok!" je zastokal Ramon po trpečem molku, "nesrečni otrok, ti nisi moj ..."

Dve solzi sta se zablesteli v njegovih očeh in kanili na črno dete ...

Minul je mesec. Malega zamorčka so krtili na očetovo ime. Ramon se je čisto ozrl v leseno zibel. Ko je zapazil, da se privija v njej črno telo, ga je zamrazilo po životu. "Prokleti Guasepo!" je dejal vedno in povsil glavo. S silo je odganjal izpred oči oni trenotek v hotelski sobi, ko je zasajal črni pohotnež ostudne roke v Madalenino telo.

Dočim je imel Ramon z nesrečnim otrokom usmiljenje, ga je mati sovražila, pretepala in mučila. Proklela je življenje, proklela svet in ljudi. Nesrečno bitje v zibelki je bilo kamen izpodtike, ki se je zavalil v potok njune-ga življenja, ga skalil in vznemirjal iz dneva v dan.

"Podjimo od tod, meni ni več do tega življenja," je dejala nekoč s srdom v očeh in udarila malega Guasepa po ustecih, da ne bi jokal.

"Madalena," je pristopil tedaj k njej Ramon in jo objel. "Kakor ti, tako sem nesre-čen tudi jaz kadar pogledam tega nedolžnega črva ... toda, kaj hočemo? Da ga umorimo? Da umorimo sebe zaradi krutosti dru-gih? Ne Madalena! Preoleti bo treba ra-no na drug način, kako, tega sam ne vem. Na vsak način pa ne morem svetu kazati takega otroka in zatrdjati, da je moj; zakaj med nama je vsekakor prevelik kontrast! ..."

"Čuj," se mu je približevala, "zadavim ga! Nihče ne bo slutil. Pozabljeno bo, in v naji-no življenje bo legla zopet sreča in zadovoljstvo. Takole," stegnila je roke k otroku in ga hotela zgrabiti.

"Madalena!" je prestrašen planil Ramon do nje.

"Kaj se strašiš? Hotela sem samo poizku-siti, ljubček," se mu je nasmejala. "In če bi?"
"Molči, mraz me stresa!" je pogledal v stran Ramon. "Tako dejanje bi ne napravila zver, a kaj šele zenska in še posebej mati. Pošlji ga mu! Naj ga ima; njemu se bo bolj podal kakor meni. Tudi sem prepričan, da v cirkusu še nimajo takega eksemplarja." Potem se je nasmejaj in pogledal skozi okno.

Tisti večer se dolgo ni vžgala luč v mlinar-jevem podstrežju. Madalena je sedela na po-stelji s podprto glavo. Njeno srce je zopet zahrepelo po življenju. Zasovražilo je sa-moto in le venomer ponavljalo: Proč od tod! Proč iz te doline smrti, nazaj v solnčno življenje!

Pred njene oči je stopil mlad moški azurnih oči. Na rokah je držal bogastvo in jo prosil: "Vse vam dam, dražestna, samo reci-te mi, da me ljubite!"

"Norec!" se je udarila Madalena po čelu. "Zakaj nisem že preje storila to, kar bi la-hko. Sedaj imam tu črnega otroka, samoto in bližajočo se revščino — a tam je bogastvo in življenje! Eš, še ni izgubljeno vse, čakajte gospod Mover, pridem!"

K njej se je približal Ramon. Molče se je sklonil k njej in pošepetal: "Ne obupaj Ma-dalena in ne premišljuj, moje srce te ljubi preveč, da bi ti ne odpustilo."

Madalena ga je pogledala s prezirom, po-tem stegnila k njemu desnico in ga pogladila po valovitih laseh.

"Dragec," je rekla tiho, "mi moramo proč iz te doline smrti — nazaj v življenje!"

12.

V malem obmorskem mestu se je sprehajal po obali mlad človek markantnih potez na obrazu in modrih očih. Od časa do časa se je zaustavil, brodil z očmi v morskih valovih in zopet ž njimi prikovan na skalnato obali. Ne-ko je bilo pusto in prazno, le od neke dafeč je pripekalo solnce na peščeno obrežje. Od ju-ga je zavel vetrič, redka, suha trava se mu je priklonila, in jadra ribiških ladij so se napela.

Gospod Mover Majolly je potegnil iz žepa mal, bel listič in uprl vanj oči.

Zelim vas dragi Mover še enkrat videti ... Ako vam je mogoče odpustiti moj greh, po-tem pišite — pridem ...

Vas ljubeča Madalena.

"Ha, ha, ha," se je nasmejaj v penete va-love gospod Mover, "želi me še enkrat videti! Pozabila je pristaviti: in še enkrat okrasti! Lisica! Seveda, papir je trpežen; on prebavi tudi največjo zvijačo in največjo budalost — na vso srečo pa nima tako dobrega želodca tudi gospod Mover Majolly, ha, ha, ha ..."

Po teh besedah je trdneje zgrabil pismo, ga vrgel ob tla in skočil nanj. "Kača!" je pribil z nogo, "rada bi mi zopet zastupila življe-nje."

Ko je zapustil razburkano morje, mu je pritekli naproti njegov ljubjenec, četrero-ugi Neou. Oblizoval je gospodarjevo roko, skakal zdaj po dveh, potem tekal po vseh štirih in se plazil po tleh.

Na pragu je stala gospa Hedy.

"Zdravstvuj," je rekla, "ta te ne bo, sem mislila."

Gospod Mover Majolly je dvignil poveseno glavo.

"Prazne misli," je odvrnil in stopil v jedil-nico. Neka nepoznana sila mu je morila du-šo. Roka se je stegnila po pravkar prispelem časopisu. Nekaj časa je nestrpno listal, blodil z očmi preko stoterih debelo tiskanih naslovov, potem pa obstal na zgornjem desnem koncu druge strani in ostrmel.

"Dolgotrajno zasledovanje cirkuške igral-ke Madalene Argoso, z Ramon M. stud. med, spremlja tisoče naših čitateljev z veliko na-petostjo. Beguncema, ki se skrivata po go-rah, na sledu."

Gospod Mover je pričel čitati znova, gu-bančil čelo in nadaljeval.

... Ravnatelj cirkusa Maksima, kate-re-mu je bila ukradena pred pobjem peslake večja vsota denarja, razpisuje deset tisoč irankov nagrade, katero prejme oni, ki jo izsledijo."

"Desetisoč frankov," je zašepetal, "to ni baš tako veliko. Jaz ne grem po gorah za njo. Zvita je, strgal bi pet parov čevljev preden bi jo našel. — Norec!" prilepil končno sam sebi besedo na čelo. "Ona pride sama k meni, sama se priplazi, ako hočem ..."

Po obedu je stopil k pisalni mizi, namočil pero in pisal ... Potem je zalepil ovojo, se poslovlil od soproje in odhitel na poštni urad.

Po njegovem odhod je gospa Hedy stopi-la k pisalni mizi. "Kaj mu je? Zamišljen je," je govorila sama sebi. V naslednjem trenotku je držala v rokah ogledalo in pivnik, s katerim je malo prej osušil njen soprog pi-smo ... Znano je, da se da zlahka s pivnika prečitati potom zrcala pisavo. Gospa Hedy je obrnila pivnik, da se je vlegla upita pisava v zrcalo, in čitala: Gospodična Madalena Ar-goso, pričakuj —. Samo te besede je vlovila v steklu in bilo je dovolj, da je prebledela.

"Tako torej," je zaječala, "on me vara?" Vsedla se je na stol.

"Doročaja," je poklicala s tenorskim gla-som služkinjo, ki je ropotala z lonci v kuhinji.

"Želite?" je pomolila okrogli obraz izza priprtih vrat. Gospa Hedy ji je nastavila no-go. Doročaja je stopila bližje, sezula gospe mehke volnene čevlje in jih nadomestila z usnjatimi. Minuto nato je hitela gospa Hedy po ulici. Na poštнем uradu je butnila v vrata, podrla nekega dečka, ki je stal za njimi in stopila pred moža.

"Hm, trgovski opravki, kajne?" se je na-smehnila in zahtevala od njega pismo. Toda pismo je bilo že predano, vsak napor je bil brezuspešen.

Na ulici se je ustavila in trpko premerila nezvestega soproga.

"Varaš me," mu je pihnila v obraz in hote-la oditi.

"Hedy," je globoko zajel sapo Mover in razburjeno soprogo potegnil k sebi. "Kup-čija je."

"Ha-ha," se je ironično nasmejala ona. — "kupčija z živim blagom? Mnogo sreče!"

"Pretemen sem v tvojih očeh Hedy; sai vendar veš, da se pretaka po mojih žilah trgovska kri."

"Da," je dejala ona, "to mi je bilo znano, a da vodiš tudi trgovino z dekleti, tega nisem vedela."

(Dalje prihodnjič.)

Iščemo.

Iščemo prosperiteto, ki se je lansko poizkušali neznanu kam izgubila. Listi o nji stalno poročajo: zdaj so jo videli za tem, zdaj za drugim vogalom, kakor komunistično revolucijo, toda policiji se spretno izogiba. Kdor jo opazi, ari izve za njen naslov, naj ga sporoči predsedniku Hooverju.

Napredne Slovenke.

V našem društvu smo samo napredne članice, ki po sestrsko rešujemo napredek. Ne vemo, ali je za mladino bolje, da se zabava na S. Clairju, ali tu-di na farmi. Nesoglasja je ve-liko, ker hoče ta ali ona, da je druga rekla, česar ni rekla. Samo da bo mir, je rekla ona, če hočete, da sem rekla, pa naj bo, pa sem rekla, dasi ni res, da sem rekla. — **Zgaga.**

Sveta gorčnost.

V Johnstovnu se ne gode ču-deži, pač pa veliko pametnega in tudi precej neumnosti. Ima-mo člana JSZ., ki smatra za svojo dolžnost agitirati, pa agi-tira. Debatira z nasprotniki, kar je tudi pravilno. Poročil se je civilno, kar je v soglasju z našimi nauki. Miketu tu ni ugajalo, ker nima rad svobodno-miselnih in naprednih rojakov. Ker je energic v debatah, je argumental kar s petjo in so-drugu izbil en zob. Sodrugi mu ni vrnil milo za drugo, toda tudi drugega lica mu ni nastavil. Povedal bo sodniku, kako in kaj, ker želi, da se Mike nauči manir. — **Matika.**

PREJ BOLEHAJOČ NA ŽELODCU JE SEDAJ VESEL

West Point, Nebr., Jan. 12, 1931.— Uživaj sem Trinerjevo grenko vino nad dve leti in sedaj se počutim do-bro, bil sem zelo slabega zdravja ko sem pričel uživati

Trinerjevo Grenko Vino

Dobil sem vzorec tega od mojega prijatelja in vaše zdravilo me je rešilo želodčne nerednosti. John H. Andre.
Trinerjevo grenko vino je 4kratno zdravilo, doseže vse štiri važne dele vašega sistema; želodec, čreva, jetra in mehur. Ko je en ali več teh or-ganov zabasan, je posledica slab apeti-t, zapeka, glavobol in utrujenost. Trinerjevo grenko vino daje hitro pomoč. V vseh lekarnah, sedaj DVE VELIKOSTI.

"New Leader"

angleški socialistični tednik.

Izhaja v New Yorku. Naročni-na \$2 na leto, \$1 na pol leta. Najboljše urrejevan angleški so-cialistični list v Ameriki. Mnogo slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi. Naročni-no zani sprejema "Proletarce"

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialisti-čni dnevnik.—Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 528 Juneau Ave. MILWAUKEE, WIS.

Martin Baretincic & Son

POGREBNI 7AVOD

324 Broad Street

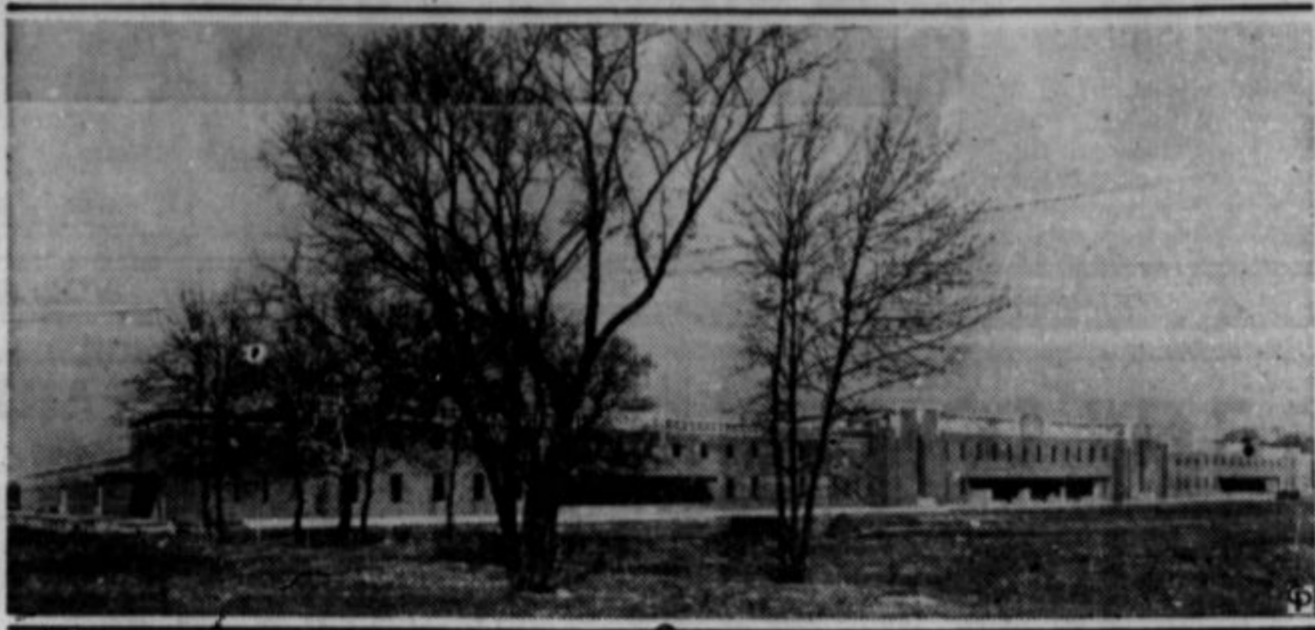
Tel. 1475. JOHNSTOWN, PA.

OGLAŠEVALCE V PROLETARCU

vam priporočamo v naklonjenost. Ako vam lahko postrežemo enako dobro kakor drugje, zaslužijo, da jih patronizirate! Povejte jim, da vas veseli,

ker oglašajo v Proletarcu

NAJVEČJA RAZSLAVNA DVORANA

Država Pennsylvania je zgradila v Harrisburgu veliko poslopje za razstave, ki obsega devet in pol akra površine. Stane poldrug milijon dolarjev. Pravijo, da je to največja dvorana na svetu.

Dežela suženjstva

Škandal s suženjstvom v Liberiji

Na razne pritožbe je Društvo narodov končno poslalo v zapadno-afriško zamorsko republiko Liberijo, ki se nahaja pod pokroviteljstvom Združenih držav ameriških in je od njih tudi finančno odvisna, posebno komisijo, da preišče, koliko je resnice na trditvah, da v tej državi še bujno cvete zamorsko suženjstvo. Komisija je nedavno predložila Društvu narodov več sto strani obsegajoče poročilo, ki navaja strahovita dejstva trpljenja enega celega naroda, obenem je pa to porazna obdoba sodobne civilizacije in mednarodne kapitalistične politike. Liberija je po obsegu ne-

koliko večja od današnje Ogrske, a ima samo nekaj nad dva milijona prebivalcev-črncev, med katerimi je samo 160 belcev. Glavno mesto Monrovia s 10.000 prebivalci so pred sto leti ustanovili ameriški črnci, ki so se vrnili v Afriko, s pomočjo Amerike, ki jim je dala za to denar, da si na ta način zasiguje bogato kolonijo. Tudi volitve vsakokratne liberijske vlade se vrše v interesu ameriškega kapitala. Največ vpliva ima v Liberiji ameriška družba za predelavo gumijskega "Firestone", ker je glavni izvozni produkt Liberije gumi, ki se pridobiva v obliki smole gotove vrste

palmovih dreves. Da je produkta čim cenejša, se poslužujejo lastniki gumijevih plantaž dela suženjev. Velika večina liberijskega prebivalstva so sužnji, ki morajo prenašati nepopisno gorje. Organizirane so celo roparske tolpe, ki gredo v notranost dežele na lov za črnici in polove vse, ki so količkaj zmogni opravljati kako delo. Ne zmenijo se nič za družinske vezi in na suženjskem sejmu, ki se vrši javno, pred očmi ogorčeni, neusmiljeno ločijo moža od žene, otroke od staršev in jih prodajo tistemu, ki zanje več ponudi. Odraslega moža se lahko kupi za \$13, žene so pa

nekoliko dražje, lepotice, ki se uporabljajo v posebne svrhe, pa prodajajo za zelo visoke vsote. Pri delu priganjajo pazniki sužnje z bičem v roki in za najmanjši prestopok so neusmiljeno mučeni. Dasi obstoja tudi v Liberiji šolski zakon, obiskuje šole komaj par sto otrok, ker posestniki plantaž ne pustijo, da bi se črnski ali mešani otroci izobrazili. Že v nežni mladosti jih tepejo pri delu. Vse to se godi z vednostjo ameriškega kapitala, da celo z vednostjo raznih diplomatov in pred očmi liberijske vlade, katere člani so sami ameriški zamorci. Tudi predsednik King je zamorec, in bi svet nikdar ne pričakoval, da bi mogel kaj takega trpeti nad lastnim plemenom. Ali, dolar omogoči vse, in najbrž bi se še danes za to nihče ne zmenil, če bi ne bilo trgovske konkurence. Tudi angleške družbe producirajo namreč v svojih kolonijah obilo gumijskega, ker pa nimajo zastoj delovnih moči kakor Američani v Liberiji, ne morejo konkurirati z ameriški gumijskimi izdelki. Zato zdaj nastopajo proti suženjstvu v Liberiji in apelirajo na človečanstvo. Če bi pa sami bili v tako ugodnem položaju, bi pa najbrže ne bili nič boljši.

Kajenje škoduje človeku

O škodljivosti in neškodljivosti tobaka se mnogo razpravlja. Eni pravijo, da škoduje našemu zdravju, drugi da ne. Nekateri trdijo, da zmerno kajenje ne more škoditi in dokazujejo celo, da pomaga cigareta po jedi prebavi. Vse to pa ni res, ker kajenje škoduje vedno in vsakemu. Seveda enemu več drugemu manj in dosti cigaret škoduje več kakor malo; škoduje pa na vsak način vedno in sicer zato, ker vsebuje tobak strup, ki ga imenujejo nikotin.

Kapljica nikotina umori v treh minutah zajca. Pet do deset centigramov nikotina ubije velikega psa; 8 do 16 centigramov pa že lahko povzroči smrt odraslega človeka.

Človeku ne prinaša tobak nič dobrega, pač pa škoduje žepu in predvsem zdravju. Kdor dosti kadi navadno nima dobrega apetita, je suh, nervozen, raztresen, pozabljiv, njegov pogled je moten in steklen. Močan kadilec ne more biti popolnoma zdrav.

Mnogi se sklicujejo na ljudi, ki so dolgo vrsto let kadili kot Turki in so kljub temu dočakali visoko starost. Dobro, saj je mogoče, toda par slučajev ne smemo posplošiti, zlasti pa ko imamo vendar na drugi strani mnogo več slučajev, kjer sta tobak in alkohol spravila v prezgodnji grob neštete ljudi, ki so jim bili preveč udani.

Opazujte na sebi, pa boste videli, če škodi tobak ali ne. Ko se zvečer vležete spat, potem ko ste dosti kadili ves dan, poslušajte bitje srca in štejte koliko udarcev pade na minuto. Drugi dan vzdržite se kajenja in štejte potem zvečer utripi srca pa boste videli, da pade mnogo manj udarcev na minuto in da boste dosti bolj redno.

Prav močnim kadilecem se navadno tresejo roke, kakor pijancem. Naj pustite kajenje pa bodo videli, da se jim roke po preteku nekaj tednov ne bodo več tresle. To jasno pri-

ča, da tobak silno škoduje živčnemu sistemu. Kdor nima posebnega apetita, kdor je suh, blede, nervozen, raztresen, pozabljiv in je strasten kadilec, mora brezpogojno pustiti kajenje. Po par tednih se bo počutil popolnoma prerojena. Počutil se bo do bro, kot se ni že dolga leta. Vrnil se mu bo apetit, ki se bo dnevno večal, zrastle bo na teži, večsah še preveč, dobil bo zdravo barvo, z eno besedo povedano, postal bo čisto drugi človek, poln veselja in življenja in dela ter koristen sebi in družbi.

Z nekoliko dobre volje se vsakemu posreči odgovoriti se tobaku. Kdor pusti kajenje stavi na preizkušnjo lastno voljo. Z zadoščanjem šteje prve dneve, ki ga stanejo mnogo premagovanja, dokler se sama ne pozabi na cigarete in se čudi, da najdejo drugi užitek nad njimi.

Kajenje je morda lep užitek, toda uživati zdravje je še lepše. — "S. T."

Mladinska zabava J. P. U.

Chicago, Ill. — Jugoslovnsko Prosvjetno Udruženje, pripadajoče Jugoslovnskom Prosvjetnom Savezu, ima zdaj tudi mladinski odsek. Prvo mladinsko zabavo priredi v soboto 14. feb. v spodnji dvorani ČSPS. na 18. cesti. Spored vključuje govor, glasbene komade, ki jih svira tamburaški zbor "Zrinjski", deklamacije, šaljive prizore itd. Vstopnina je 35c za osebo. Pričetek ob 8. zvečer. Po programu sledi plesna zabava, na kateri svira tamburaški zbor "Zrinjski".

Clevelandska federacija SNP.J.

Cleveland, O. — Za priredbo clevelandske federacije SNP.J. v pomoč brezposelnim vlada veliko zanimanje. Vršila se bo v soboto 22. feb. v Slov. nar. domu. Spored bo tak, kakršnen pristojna tej prireditvi. Vstopnice gredo hitro izpod rok. Javnost se je dobro odzvala — od tovarniškega delavca pa do bankirjev v naši soseščini. Nekaj podrobnosti pričebimo v prihodnji številki.

0 maškardni veselici društva "Nada"

Chicago, Ill. — Maškardna veselica ženskega društva "Nada" št. 102 SNP.J. prošlo soboto je imela zadovoljiv poset. Zabava je bila res neprisljuna, užba razigrana, plesalci zadovoljni z orkestrom John Kochevarja, spodaj pa je igral John Jurečić. Posrežba je bila.

PROSVETNA MATICA J. S. Z.

V fond PROSVETNE MATICE J. S. Z. so vplačala društva, socialistični klubi in druge organizacije v decembru 1930 kot sledi:

Številka in kraj društva	Skupaj
296, SNP.J., Gross, Kans.	\$ 4.50
36, SNP.J., Willock, Pa.	4.50
477, SNP.J., Cleveland, O.	6.00
74, SNP.J., Virden, Ill.	1.00
22, SSPZ., Indianapolis, Ind.	6.00
224, SNP.J., Kaylor, Pa.	9.00
10, SNP.J., Rock Spring, Wyo.	1.50
66, SNP.J., Trinidad, Colo.	3.00
5, SNP.J., Cleveland, O.	12.00
1, SNP.J., Chicago, Ill.	6.00
102, SNP.J., Chicago, Ill.	2.00
213, SNP.J., Clinton, Ind.	5.00
434, SNP.J., Arma, Kans.	6.00
104, SNP.J., West Allis, Wis.	6.00
225, SNP.J., Edison, Kans.	3.00
199, SNP.J., St. Michael, Pa.	6.00
363, SNP.J., Galloway, W. Va.	2.00
80, SSPZ., Herminie, Pa.	6.00
575, SNP.J., Indianapolis, Ind.	1.00
275, SNP.J., Maynard, O.	1.00
47, SNP.J., Springfield, Ill.	3.00
362, SNP.J., Carlinville, Ill.	1.00
297, SNP.J., Raton, N. Mex.	6.00
54, SNP.J., Glencoe, O.	2.00
3, SNP.J., Johnstown, Pa.	12.00
584, SNP.J., Milwaukee, Wis.	6.00
659, SNP.J., St. Louis, Mo.	2.00
Pevski zbor "Svoboda", Detroit, Mich.	6.00
Čitalnica S. D. D., Collinwood, Ohio	3.00

KLUBI J. S. Z.

1, Chicago, Ill.	2.50
5, Conemaugh, Pa.	1.00
17, Grays Landing, Pa.	3.00
41, Clinton, Ind.	2.00
47, Springfield, Ill.	2.00
69, Herminie, Pa.	2.00
180, West Allis, Wis.	6.00

Skupaj \$151.07
Tajništvo Prosvetne Matice J. S. Z.

Dr. Andrew Furlan
ZOBOZDRAVNIK
vokal Crawford and
Ogden Ave.
(Orden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop.,
od 1. do 5. popoldne in od 6. do
9. zvečer. Ob sredah od 9. do
12. dop. in od 6. do 9. zvečer
Tel. Crawford 2893
Tel. na domu Rockwell 2816

VINKO ARBANAS
1320 W. 18th St., Chicago, Ill
Telefon Canal 4340.
SLOVENSKO-HRVATSKA
TRGOVINA CVETLIC.
Sveže cvetlice za ples, svadbe,
pogrebe itd.

Plesna zabava društva "Pioneer"

Chicago, Ill. — V soboto 14. februarja priredi v dvorani SNP.J. veselico druž. Pioneer št. 559 SNP.J. Vstopnina je 50c. Igral bo John Kochevarjev orkester.

Število brezposelnih v Chicagu in novo štetje

Cenzus biro je dne 13. januarja sporočil, da je statistika o številu brezposelnih, ki so jih šteli zaeno s prebivalstvom aprila lansko leto, sestavljena in da so tedaj (aprila) našeli v Chicagu 147,000 brezposelnih. Ker pa zdaj priznavajo, da tisti podatki niso zanesljivi, so uvedli novo štetje brezposelnih, ki se je pričelo v Chicagu 15. januarja.

Ako želite prevzeti zastopništvo "Proletarca", prodajati zanj knjige in mu nabirati oglase, pišite upravništvu za pojasnila.

KNJIGE

Knjigarna Proletarca ima v zalogi dela slovenskih pisateljev in drugih avtorjev v slovenskih prevodih. Cenik knjig izide v tem listu od časa do časa. Ako ga nimate pri rokah, nam sporočite.

Knjige Cankarjeve družbe se dobe v naši knjigarni štiri knjige \$1.10 s poštnino vred.

Ako še nimate Ameriškega družinskega koledarja letnik 1931, ne odlašajte z naročilom. — Stane vezan v platno \$1, za stari kraj \$1.12.

V knjigah je vse znanje sveta

Naslov za naročila:

PROLETAREC
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

VARNOST

Sedaj lahko kupite
Common Stock of
PUBLIC SERVICE COMPANY
OF NORTHERN ILLINOIS
na lahka mesečna
odplačila

in
**DIVIDENDNI
ČEK VSAKE
tri mesece**

Denite na stran nekaj svojih prihrankov in postanite deležni prebitka, ki vam ga nudi Public Service Company of Northern Illinois, mogočna družba, ki zalaga za elektriko in plinom uspevajoča mesta, kmetske okraje in industrijo v okolici Chicaga. Kakor hitro plačate vašo delnico v celoti, postanete deležni dividend za katero vam bo ček poslan po pošti vsake tri mesece. Upravičeni ste tudi do obresti na vašo vplačila.

Vsako leto je ta družba izkazala narastek v oddaji električne sile in plina. V prošlem letu se je podvojil, kar je več kot more izkazati katera druga elektriko in plin proizvajajoča družba v Zdr. državah.

Izpolnite in pošljite nam kupon in prejeli boste popolne informacije našega mesečnega hranilnega načrta.

UTILITY SECURITIES COMPANY
230 South La Salle Street
CHICAGO

UTILITY SECURITIES COMPANY, 230 So. La Salle St., Chicago
Gospodje: Prosim pošljite mi brez kakih obveznosti zame zavihila, kako lahko kupim Public Service Company of Northern Illinois Common Stock po načrtu mesečnega odplačevanja.

IME _____
NASLOV _____

Proletarec

A Yugoslav Weekly
Devoted to the Interest
of the Workers.

Official Organ of
Yugoslav Federation, U. S. P.

OUR A. M.:
EDUCATION,
ORGANIZATION,
CO-OPERATIVE,
COMMONWEALTH

ST.—NO. 1222. CHICAGO, ILL., FEBRUARY 12 1931 Telephone: Rockwell 2664. VOL. XXVI.

BITES THE HAND THAT FEEDS HIM

This material world is a difficult place to live in. Especially must it be difficult for one who, proclaiming at every opportunity America's prosperity and superior civilized institutions, must daily concern himself with the poverty helps industrial bondage, brutal police suppressions and class restrictions which his constituents heartlessly call to his attention.

It is therefore forgivable, as a surcease from the continuous toil and moil of practical perplexities, for William Green, President of the American Federation of Labor, to attempt to escape from the real to the mythical, where wishfulfillment is but a matter of a sigh.

Recently there has been much agitation for restriction of immigration. There may be sound economic reasons upon which the chief labor leader of the country, calling the hunk, wop, yid, dutch, swensky, mick, etc., etc., Brother in official communication, could build an argument for denial of entrance to these shores. One should here tread with care, for after all, it is their sweated pennies which keep Brother Green in comfort, if not in ostentatious luxury. But no, when he was called upon to dilate upon reasons for immigration restriction, as one contributor to a symposium, he chose not only a mythical explanation for his hostile attitude, but one which is a sheering insult to about three-fourths of the present A. F. of L. membership.

Leading the foray against the foreign born in a volume full of prejudices, President Green unburdens himself in this astute and scientific manner:

"Our Republican institutions are the outgrowth of ten centuries of the same people in England and in America. They can only be preserved if the country contains at all times a preponderance of those of British origin."

Shades of Gompers and of all other brave heroes who fought those valiant battles for the freedom of American labor! Oh, the Murphys and Fitzpatricks, the Stanislaws and Pobritzienskis the Cohens and the Kellys, the Bartones and Caltagirones who bared their breasts and their heads to the guns and the clubs at Homestead, Ludlow, Lawrence, Passic and where not!

And what about Matt Woll? And what about Duffy, Rickert, Weber, Ryan, and Bugniazet, members of the official A. F. of L. family, all? They, also are unfit, according to William Green's Wasserman standards.

But this is just what happens when a labor leader leaves his particular field for what to him are untrodden paths. Others, however, realizing the limitations of human knowledge and the dollars that come pouring into the A. F. of L. treasury from Jews and Poles, Irish and Greeks, Slavs, Finns and Italians in preponderating quantities, would be somewhat more circumspect.—Labor Age.

HIT-AND-RUNNERS

Vampire autoists have been geeeting in their deadly work of late.

It is easy—and true—to say that the hit and run driver is a low as a human being can get. But that does not help matters.

The terrific auto slaughter—which goes above 30,000 persons per year in the United States—will be stopped someday, but not until dollars and private interests are subordinated to human life.

It will be stopped when the public recognizes that an automobile is as dangerous as a railroad locomotive—and therefore requires that only persons who could safely run a locomotive shall be permitted to run an auto. This will prevent thousands of individuals from driving. It will cut down the sale of autos. It will not be done until dollars and the personal desire of every Tom, Dick and Harry to operate an auto are subordinated to human life. We do not pretend to know how long that will be, but we have faith to believe that it will come sometime. In the meanwhile, hundreds of thousands of human sacrifices will be made.—Milwaukee Leader.

THEY'D BETTER LEARN TO VOTE RIGHT

The congress of the United States is killing a lot of time and doing practically nothing. The conditions call for big things, but the people, by their fool votes, called for little things, and that is what they are getting.

This is certainly one big wallop, but the suffering will not be wasted if they learn something from it—learn to use their noodles on election day hereafter.

REPORTS AND COMMENTS

Our Variety Program

It will be the first attempt of the English dramatic committee of our sub-branch of club No. 1 JSF of Chicago, to sponsor a Variety Program on Sunday February 22 at the SNPJ Hall. This Committee is working very earnestly to give the audience a variety of selected performances.

A similar program was held recently in Detroit by the JSF branches No. 114, 115, and the English sub-branch. As reported in the last week's issue of this paper by comrades Rugel and Benedict, the hall was packed, the audience pleased with the program and the affair was also financially a big success.

The English dramatic Committee of our branch have somewhat the same idea concerning the program and assure the audience of a real treat. With the exception of singing chorus Sava and a few other numbers, the rest of the program will be in English and undoubtably please both old and young.

To begin with, an English speaker will deliver a labor message, one that our Slovene Youth should hear and understand. Following this the singing chorus Sava will appear and sing a selection of songs. With several new members added to this chorus and under the guidance of Mr. Muha, Sava is rapidly progressing into a mighty choir of well trained voices.

At present rehearsals and arrangements are being planned for their Spring concert which will be held in April. The program will not be without a recitation, as a good piece of poetry has been picked for this occasion. Next will be a few numbers of music played by a string orchestra composed of Serbian comrades of branch No. 29. Entertainment will not be missing, as a very comical dialog will be performed by two ladies whose husbands are in "The Stay There Hotel", in other words jail. This will give you a good laugh to see two women brag about their husbands intelligence and behavior, but for some reason or other they are in jail. Then a duet will be heard, followed by an accordion or violin solo. The program will conclude with a one act comedy, namely, "Hans Von Smash". Seven characters take part in this play and you will roar with laughter when you see the Dutchman making love to a hot tempered Irish house maid.

From the program as it is outlined, you can feel certain that for the price of 50c if the ticket is purchased in advance, your afternoon will be well spent by attending this program. Admission at the door will be 75c. Following the play, dancing will take place in both upper and lower halls with good music for both young and old.

John Rak.

Sub-Branch Meeting

The regular meeting of the English sub-branch of club No. 1 JSF will be held Thursday evening, February 12, in the east room of the SNPJ Hall. All members are requested to be present; also invite your friends and have them become members of our branch. A discussion on current events will take place after the regular order of business. Everybody welcome!

John Rak, Sec'y.

The "Mystery" of Wealth

The economic and social system under which we live is named capitalism. Its foundation is capital (profits) and the owners of the capital are capitalists. A knowledge of any nuisance enables us to know how it can be removed. We must convince people that capitalism is a nuisance and an obstacle to our individual and social well-being.

Capital, we are informed, consists of stored up labor, previously produced wealth, and that wealth is used in the process of producing more wealth.

Capital is a process. It consists in the use we make of wealth, and not merely in wealth itself. When wealth is used as an instrument by which one group in society can get something out of another group, this wealth becomes capital.

Capital, therefore, is a means of robbery by which one small class accumulates great riches, and the great masses get a bare existence.

This system, however, has not always been with us, and let us hope that it won't last long, now that we do have it.

The main tenets of Socialism is to rid this world of parasites. A parasite is one who lives on another fellow; for instance, the capitalist is

a parasite because he enjoys practically all the fruits of labor, instead of sharing it with the laborers. To get rid of our parasites, we must get you and others like you, to understand Socialism, and then organize the working men and women in our country into powerful industrial and political organizations.

Then the object of Socialism is to arouse, gather in, organize and prepare a large army of determined and willing undertake to bury this system of capitalism, deep in the ground and to forget the location of its burial. You can't have Socialism under capitalism.

The last meeting of the English Sub-Branch of Club No. 5 JSF was held on January 18 at Franklin. One new member was accepted.

Comrades, we have organized for the purpose of getting the Slovene youth in and around Johnstown, to get interested in politics—of course in Socialism. Our meetings are held every third Sunday of the month at Franklin Hall at two o'clock. We discuss different important questions, such as unemployment. Boys and girls, come and join us. Our next meeting will be held on Sunday February 15, at the Franklin Hall.

The Dramatic Section of the Club No. 5 JSF is sponsoring two plays, on March 14, at the Franklin Hall. A one act comedy will be produced in Slovene; and a one act drama, entitled "What Price Coal", will be presented in English. Miners, and miners only, know the hardships in which they are compelled to go through, in order to make a living. "What Price Coal" relates a story or rather the conditions of the miners job. Come one, come all; the program will be both interesting as well as educational.

Frances Langerholc, Johnstown, Pa.

Bright Boy

Electrician—Did you go and mend the electric bell on Mrs. Meier's front door?

Apprentice—No, I rang the bell four times, but as nobody came, I thought they must all be out.—Pages Gaies, Yverdon.

Safety First

Judge: "You're charged with throwing your mother-in-law out of the window."

Accused: "I did it without thinking, Your Honor."

Judge: "I realize that, my dear man, but don't you see how dangerous it was for any one passing at the time?"

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

Our Federation now has five English sub-branches. The first to organize was Milwaukee. Then came Detroit and Johnstown, Pa., then Cleveland and Chicago. Each of the sub clubs is reporting progress. The folks in these sub-clubs, for the most part, are young and inexperienced, but have quickly grasped the situation and with some tutoring from the older comrades have taken things well into their own hands. It is an old tradition to have the younger folks carry on the work of the older ones. Our Federation has played an important role in the life of the Yugoslavs of this country and it would seem to me that the job of the young sub-clubs, even tho they be English speaking, is right in the Yugoslav settlements. For, they are best acquainted there and the field is still large; they can secure more help and sympathy among their own nationals; their friends will gladly come to their assistance and patronize them more extensively than would other nationalities. They will be under the suzerainty of the old generals. In fact every point is in favor of their affiliation with the senior club and the Federation. Of course they should cooperate with other clubs, with the party and with the YPSL to the extent that they are not going to overburden themselves.

A little advice to our young comrades will not hurt. Work in unity, slowly but with certainty and tactfulness. Greed has no place in our ranks. Remember that we do not become Socialists over night. That it takes years of careful and thoughtful training to make a firm and impressive mind. We are working for the future. Today we have only a little. Everything that you can do for Socialism will improve our chances of gaining more as we go along.

We were about to comment why waste so much time and effort on Russia while you have so much work right in our own country and was ready to direct it at the Convention of the New York Socialists when S. A. de Witt's column in the New Leader took our eyes. We all are sympathetic to the cause of Russia and have wished Russia every success but firmly believe that our time and efforts can best be used in behalf of the working class right here.

"The New Capitalism and the Socialist" is the title of a booklet written by Dr. Harry Laidler and issued by the League for Industrial Democracy, New York City. Dr. Laidler quotes

Last Friday, the annual meeting of the Yugoslav Workmens Publishing Co. was held at the offices of Proletarec and new officers were elected. Philip Godina, who has held the directorship for 18 years gave place to a younger comrade willfully although many urged him to continue. The new officers are John Olip, President, Fred Vider, Vice-president, Frank Alesh, Secretary, Donald J. Lotrich Treas. Anton Garden, Joseph Oven and Vinko Loniciskar, auditors.

The bright spots on our calendar come on Feb. 14, 22, and 28. On Saturday the 14, which is Valentines Day, the Pioneers hope to be able to show you a lot of friendliness and jolliness at the SNPJ Hall. On Sunday, the 22, our young comrades are putting across their variety program featuring a one act comedy Hans Von Smash. The last of the three is being run by Slavija No. 1, SNPJ, on the 28th of the month, also at the SNPJ Hall. Attend these affairs.

THE SOCIALIST PARTY AT WORK

N. E. C., Thomas, Senior to Tour for Socialism Forward Drive

Chicago. — As their contribution toward the success of the Socialism Forward Drive, members of the National Executive Committee, and members of the special Drive committee have agreed to fill as many banquet dates for fund raising as possible.

Locals and sympathetic organizations wishing speakers are urged to get in touch with the Drive Director, Clarence Senior, at 2653 Washington Blvd., Chicago. Among those available for dates are Morris Hillquit, Norman Thomas, Mayor Daniel W. Hoan, Meta Berger, Alfred Baker Lewis, James H. Maurer, Jasper McLevy, James O'Neal, Lillith Wilson, Heywood Brown, Harriet Stanton Black, William W. Busick, Elizabeth Gilman, B. C. Vladeck, Fred D. Warren, and Clarence Senior.

Oklahoma Leader Contributed

To help launch the Drive, The Oklahoma Leader, which was build up by the thousands of poor farmers and workers in that state, contributed \$100 worth of envelopes and stationary. Without this valuable aid, the number of letters sent out from the Drive office during the past week would have been considerably less. Oscar Ameringer and Freda Hogan Ameringer sent the material with best wishes for the success of the Drive and of the three point program for the year.

Ohio Driver Under Way

The Fund Drive in Ohio is already under way. Local Dayton has held a banquet with Paul Blashard as speaker where more than \$300 in cash and pledges was raised.

States Are Cooperating

At the last meeting of the state executive committee of Colorado, Comrades Axelson, Levine, and Stone were elected to cooperate with the national drive office in raising the share of their state in the \$50,000 fund. It was decided that half of the money the state office was entitled to would be set aside as a fund to pay the expenses of the delegates at the Milwaukee Conference in June.

California joins its rival state and promises all possible help. In that state, the amount to be spent within the state will be divided half to the state organization's work half to the locals.

Language Federation Line Up

The Drive Director and Nathan Chanin, secretary of the Jewish Socialist Verband, have decided that the Drive office will handle all fund-raising activities in the Jewish fraternal and union groups that are sympathetic to the party, instead of the Verband making a separate effort. Comrade Chanin is now translating a letter to be sent to all these groups.

Charles Pogorelec, of the Jugo-slav Socialist Federation, has come forward with a similar proposal for activities among his people, and he is translating a letter into Slovenian, and supplying a long list of names to be circulated.

W. E. Reivo, secretary of the Finnish Federation, which raised quite a large sum for the 1929 Drive, is cooperating with the national Drive office, as are the other Federation secretaries.

Milwaukee to Have National Conference, June 19.

The national conference of the Socialist party, for a discussion of party policies and tactics, will be held in Milwaukee, Wisconsin, on June 19, 20 and 21, according to an announcement from the national headquarters of the party.

In addition to the discussion of party business, there will be a national conference of all the organizations that are sympathetic to the idea of independent labor political, action, to talk over the prospects for 1932.

New Hampshire

The Finnish branch in Milford held an entertainment and dance last week, and sent the proceeds, \$28.85 to the Danville strikers.

Ohio

Cleveland reports two new organizations, a Bohemian branch and Circle No. 2 of the Y. P. S. L.

Toledo Socialists are setting up an open forum. Speakers passing thru the neighborhood are asked to get in touch with Leon Schönbrun, 2118 Franklin Ave.

Thomas Writes New Socialist Book

In the latter part of February will be published the first complete statement to the American people of the socialist position that has come off the press since even before the United States entered the "War to End War". For this is the date set for the publication by MacMillan of Norman Thomas' new book, "The Way Out—A Program for America". Mr. Thomas has been working on this book in between campaigns for the Socialist party and speaking tours for the League for Industrial Democracy for the past two years and he also knows how long he has been carrying the germs of it in his head. However during the summer of 1930 he finally found time to concentrate on the work of finishing up the book and since that time the book has been in the process of being published.

"The Way Out" is a book for the general reader. It is an attempt to put to him the problem of America's future and the necessity for a Socialist solution of the problem.

MAKE THE MAN

We are all blind until we see
That in the human plan
Nothing is worth the making,
If it does not make the man.
Why build these cities glorious
If man unbuilded goes?
We build the world in vain
Unless the builder also grows!
—EDWIN MARKHAM.

THIS PROBLEM STILL UNSOLVED

